

Regeringens proposition till riksdagen om godkännande av vissa bestämmelser i ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås att riksdagen godkänner ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

Ramkonventionens bestämmelser, som närmast är av programkaraktär, reglerar de principer som förpliktar konventionsstaterna att på deras egna territorier skydda de nationella minoriteterna och att genom nationell lagstiftning, ändrad förvaltningspraxis eller bilaterala eller multilaterala överenskommelser tillse att de rättsliga villkoren för dem som tillhör dessa minoriteter är förenliga med konventionen. Konventionsstaterna förbinder sig bl.a. att följa förbudet mot diskriminering och principen om jämlikhet - samt att på många olika sätt stödja att minoritetskulturer upprätthålls och utvecklas. Ramkonventionen ger en juridiskt bindande form särskilt åt flera av de principer som antagits av konferensen för säkerhet och samarbete i Europa i dokumentet från mötet i Köpenhamn 1990 om den mänskliga dimensionen.

Ramkonventionen som utarbetats i Europarådet är det första juridiskt bindande multi-

laterala dokumentet om skydd av nationella minoriteter i allmänhet. Konventionen är också det första internationella instrumentet för regionalt genomförande av Förenta Nationernas förklaring från 1992 om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter.

Ramkonventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tolv medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av ramkonventionen träder den i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då ratifikations- eller godkännandeinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

I propositionen ingår ett lagförslag om godkännande av de bestämmelser i konventionen som hör till lagstiftningens område. Lagen avses träda i kraft vid samma tidpunkt som ramkonventionen.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Verksamheten i Europarådet

Europarådets konvention från 1950 om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (FördrS 18—19/1990, Europakonventionen) hänvisar till nationella minoriteter i artikel 14 som innehåller förbud mot diskriminering. Artikel 14 förbjuder diskriminering bl.a. på grund av ras, hudfärg, språk, religion, nationell härkomst eller tillhörighet till nationell minoritet, börd eller ställning i övrigt. Bestämmelsen gäller endast åtnjutandet av de rättigheter som erkänns i Europakonventionen och dess protokoll. Europarådet undersöker som bäst möjligheterna att upprätta ett protokoll om en generell breddning av artikel 14.

Europakonventionens artikel 8 om rätten att åtnjuta respekt för privatlivet och familjelivet och för hemmet samt tilläggsprotokollets artikel 2 om rätten till utbildning har också betydelse för skyddet av minoriteter.

Genomförandet av Europakonventionen kontrolleras av den europeiska kommissionen för de mänskliga rättigheterna och den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna. Dessutom har Europarådets ministerkommitté en central ställning vad gäller uppföljning och kontroll av konventionsförpliktelserna.

Europeiska sociala stadgan (FördrS 43—44/1991) innehåller bl.a. ett diskrimineringsförbud för att trygga rättigheterna enligt konventionen (inledningen) och dessutom flera särskilda jämlikhetsbestämmelser.

Europeiska stadgan om regionalspråk och minoritetsspråk från 1992 (European Treaty Series nro 148) är det första bindande internationella instrumentet om minoritetsspråkens ställning. Stadgan strävar efter att trygga och främja minoritetsspråkens traditionella ställning bland de stora europeiska språken. I stadgan avses med regionalspråk och minoritetsspråk sådana språk som av hävd används på ett bestämt område i en stat av medborgarna i denna stat, vilka utgör en grupp som i numerärt hänseende är mindre än resten av befolkningen i den staten. Stad-

gan förutsätter sålunda dels djupa rötter, dels medborgarskap i staten i fråga och avser inte invandrarspråk. Avsikten med stadgan är att så långt möjligt säkerställa att det är tillåtet att använda minoritetsspråk i utbildningen, massmedia, förvaltnings- och socialmyndigheterna, näringslivet och det sociala livet samt i kulturell verksamhet. Tillämpningen av stadgan övervakas av Europarådets ministerkommitté på basis av rapporter och kommentarer av expertkommittén.

I samband med godkännandet av stadgan valde Finland ut 59 sådana bestämmelser i del III i stadgan som Finland förbinder sig att tillämpa på sitt territorium på det samiska språket, som är ett regionalt minoritetsspråk, och 69 bestämmelser som kommer att tillämpas på det svenska språket som är ett minoritetsspråk med officiell status. Dessutom har Finland förklarat att de allmänna bestämmelserna i del II tillämpas på romani och på andra icke-regionala språk i tillämpliga delar. Stadgan har ratificerats av fyra stater, inbegripet Finland, 1994. För att stadgan skall träda i kraft krävs ratifikation av fem stater.

Rekommendation 1201 (1993) av Europarådets parlamentariska församling innehåller ett förslag om upprättande av ett protokoll om skydd av nationella minoriteter till Europakonventionen. Flera nya medlemsstater har i samband med anslutningen till Europarådet förbundit sig att bedriva en minoritetspolitik i enlighet med riktlinjerna i rekommendationen. Rekommendationen har också fogats till de s.k. grundavtalen som upprättats mellan vissa medlemsstater.

Den parlamentariska församlingen och ministerkommittén har övervakningssystem för att bl.a. kontrollera att medlemsstaterna i Europarådet följer sina åtaganden i fråga om nationella minoriteter.

1.2. Övrigt multilateralt samarbete

Nationernas Förbund (NF) hade ingen allmän ordning för skydd av minoriteter. NF strävade i första hand efter att skydda minoriteter i de stater som hade förlorat första världskriget och i stater som hade blivit självständiga och sökt medlemskap i förbun-

det. Dessa stater åtog sig att respektera minoriteternas rättigheter och NF fungerade som internationell övervakare av ca 20 arrangemang som grundade sig på överenskommelse, deklaration eller beslut av förbundsrådet. Då NF upphörde fanns Ålands självstyre och skyddet för svenskan på Åland kvar av minoritetsordningen.

FN, vars verksamhet har koncentrerats till skyddet av de universella rättigheter som tillkommer alla, har fastlagt sin kärnbestämelse om minoriteter i artikel 27 i den internationella konventionen från 1966 om medborgerska och politiska rättigheter (FördrS 7—8/1976). Enligt denna bestämmelse skall, i stater där det finns etniska, religiösa eller språkliga minoriteter, de som tillhör en sådan minoritet inte förvägras rätten att i gemenskap med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv, att bekänna sig till och utöva sin egen religion eller att använda sitt eget språk. FN-kommittén för de mänskliga rättigheterna, som övervakar genomförandet av konventionen, har i sina tolkningsföreskrifter 1994 lagt fram en allmän syn på tolkningen av artikel 27. Kommittén betonar bl.a. staternas skyldighet att vidta s.k. positiva åtgärder för att skydda rättigheterna för dem som tillhör en nationell minoritet. Dessutom anser kommittén att konventionsstaterna inte har rätt att inskränka tillämpningen av artikel 27 till sina egna medborgare och att minoritetsrättigheterna enligt artikel 27 bör gälla personer som tillhör nya grupper. Kommittén för de mänskliga rättigheterna har särskilt behandlat rättigheterna för urfolk som skall betraktas som minoriteter. Dessutom har tolkningen av artikel 27 fått nytt innehåll genom beslut som med stöd av det fakultativa protokollet fattats i ärenden till följd av s.k. individklagomål, bl.a. gentemot Finland.

Artikel 26 i konventionen upptar dessutom separat rätten till likvärdighet och förbudet mot diskriminering. Förbudet mot diskriminering ingår även i många andra av konventionens artiklar, vilket visar att det är viktigt. Sådana artiklar är bl.a. artikel 2 där konventionsstaterna förbinder sig att respektera och säkerställa de i konventionen inskrivna rättigheterna utan diskriminering, samt artikel 20 som förbjuder uppvigling till diskriminering.

I konventionen från 1989 om barnets rättigheter (FördrS 59—60/1991) säkerställs rätten för ett barn som tillhör en minoritet

eller en urbefolkning att tillsammans med andra medlemmar av sin grupp ha sitt eget kulturliv och använda sitt eget språk (artikel 30). Dessutom skall staterna i barnets utbildning sträva efter att utveckla respekten för bl.a. barnets egen kulturella identitet, språk och värden och för vistelselandet och ursprungslandets nationella värden (artikel 29).

I den internationella konventionen från 1966 om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (FördrS 6/1976) har till tryggheten av rättigheterna enligt konventionen fogats förbudet mot diskriminering (artikel 2) samt flera separata likvärdighetsbestämmelser (artikel 2).

Finland har även ratificerat flera särskilda konventioner mot diskriminering. Den internationella konventionen från 1965 om avskaffande av alla former av rasdiskriminering (FördrS 37/1970, 81/1994) fördömer rasdiskriminering och konventionsstaterna förbinder sig att med lämpliga medel omedelbart vidta åtgärder för att avskaffa rasdiskriminering. Dessutom tillåter konventionen s.k. positiv särbehandling (artikel 2). Konventionen från 1979 om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (FördrS 67—68/1986) förbjuder diskriminering av kvinnor (artikel 1) och tillåter positiv särbehandling (artikel 4). Även Internationella arbetsorganisationens (ILO) konvention nr 111 från 1958 angående diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning (FördrS 63/1970) förbjuder diskriminering (inledningen samt artiklarna 1 och 2). I konventionen mot diskriminering inom undervisningen, som ingicks inom FN:s organisation för utbildning, vetenskap och kultur (UNESCO) 1960 (FördrS 59/1971) erkänner parterna vikten av att de som tillhör en nationell minoritet har rätt att bedriva sin egen undervisningsverksamhet, inbegripet upprätthållandet av skolor, samt, beroende på vederbörande stats skolpolitik, användande och undervisning av det egna språket (artikel 5).

Konventionen från 1948 om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (FördrS 4—5/1960) förklarar förintandet, helt eller delvis, av en nationell, etnisk, rasmässigt bestämd eller religiös grupp för brott enligt folkrätten (artikel II).

Förklaringen 1992 av FN:s generalförsamling om rättigheter för personer som tillhör nationella eller etniska, religiösa och språkliga minoriteter (resolution 47/135) är av rekommendationstyp och förpliktar staterna att

skydda minoriteternas existens och identitet samt främja skapandet av gynnsamma, identitetsutvecklande förhållanden (artikel 1). Förklaringen upprepar innehållet i artikel 27 i konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (artikel 2) och konstaterar att dessa rättigheter kan utövas såväl privat som offentligt (artiklarna 2 och 3). I förklaringen betonas vidare rätten för dem som tillhör en minoritet att delta i det offentliga livet och beslutsfattandet på det nationella och det regionala planet i frågor som gäller minoriteten (artikel 2). Staterna bör försöka tillse att de som tillhör en minoritet har lämpliga möjligheter att lära sig sitt modersmål eller få undervisning på sitt modersmål (artikel 4). Staternas åtgärder för genomförandet av en minoritets rättigheter skall inte primärt anses strida mot principen om jämlikhet (artikel 8).

Inom FN, under ekonomiska och sociala rådet, arbetar bl.a. en underkommission för förhindrande av diskriminering och för beskydd av minoriteter och en särskild arbetsgrupp — dessa lyder under kommissionen för de mänskliga rättigheterna — med minoriteters ställning, inbegripet uppföljningen av genomförandet av förklaringen från 1992.

ILO-konventionen nr 169 från 1989 om urfolk och stamfolk i självstyrande länder (se RP 306/1990 rd) erkänner urbefolkningarnas särskilda rättigheter till de traditionella bosättningsområdena och till naturtillgångarna i dessa och förutsätter att staterna vidtar särskilda åtgärder bl.a. för att skydda urbefolkningarnas kultur, språk och miljö. Konventionen definierar bl.a. begreppet urfolk och stamfolk (artikel 1). Finland har inte ratificerat konventionen eftersom det har ansetts att vår lagstiftning inte motsvarar bestämmelserna i konventionen, närmast i fråga om samernas rätt till marken.

Inom FN arbetar man för närvarande med en förklaring om urfolkens rättigheter. Meningen är att förklaringen skall antas senast 2004 då urbefolkningarnas årtionde löper ut.

I många dokument från organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE, tidigare KSSE), vilka inte är folkrättsligt bindande överenskommelser, finns bestämmelser som gäller rättigheter för personer som tillhör nationella minoriteter.

Det viktigaste av dessa dokument som påverkat arbetet med ramkonventionen mest är dokumentet från mötet i Köpenhamn 1990 om den mänskliga dimensionen. Köpen-

hamnsdokumentet innehåller ett särskilt avsnitt IV (paragraferna 30—39) om minoriteters ställning. Dokumentet betonar full jämlikhet i ett demokratiskt samhälle för personer som tillhör en nationell minoritet. Individen har själv rätt att välja om han eller hon anser sig tillhöra en nationell minoritet och valet får inte medföra nackdelar. Om det behövs skall staterna vidta särskilda åtgärder för att säkerställa jämlikheten för dem som tillhör en nationell minoritet. Dessa personer har rätt att fritt uttrycka, bevara och utveckla sin etniska, utbildningsmässiga, språkliga och religiösa identitet samt att upprätthålla och utveckla sin kultur utan försök till tvångsassimilering. De har rätt att använda sitt modersmål såväl privat som offentligt och att etablera institutioner och organisationer på undervisningens, kulturens och religionens område. Dessa institutioner och organisationer skall kunna söka privata bidrag samt offentligt stöd i enlighet med den nationella lagstiftningen. Minoriteterna har också rätt att upprätthålla kontakt med varandra i bosättningsstaten samt över gränserna med medborgare i andra stater med samma nationella ursprung, kulturarv eller religiösa övertygelse. Staterna förbinder sig att skapa förutsättningar för främjande av minoriteternas identitet, bl.a. skall staterna sträva efter att säkerställa att de som tillhör minoriteterna har möjlighet till undervisning på eller i modersmålet och främja dessa personers möjligheter att använda sitt modersmål i kontakter med myndigheterna. Staterna respekterar de nationella minoriteternas rätt till faktiskt deltagande i skötseln av det allmänna och uttrycker sitt intresse att ordna den regionala förvaltningen och självstyret så att detta motsvarar minoriteternas särskilda historiska och lokala förhållanden.

Den minoritetskommissarie som tillsattes vid OSSE-uppföljningsmötet i Helsingfors 1992 har i uppdrag att reagera i ett tidigt skede på sådana minoritetssituationer som kan utvecklas till konflikter.

Även Östersjörådet har tillsatt en person för att sköta mänskliga rättigheter och minoritetsfrågor. Verksamheten inleddes 1994 och tjänstemannen är behörig att gripa in i alla problem som gäller demokrati och mänskliga rättigheter i staterna vid Östersjön, inbegripet rättigheterna för dem som tillhör en nationell minoritet.

Genom Amsterdamfördraget (1997) har en ny artikel 6 a fogats till EG-fördraget. Den

nya artikeln innehåller en bestämmelse om åtgärder av rådet för att bekämpa sådan diskriminering som anges i artikeln.

Europeiska byrån för minoritetsspråk (EBLUL), som har nära anknytning till Europeiska unionen, strävar efter att främja nationella minoriteters ställning i EU-länderna. I EBLUL:s finska avdelning är finlandssvenskarna, samerna, zigenarna, tatarerna och de s.k. gammalryssarna företrädna.

1.3. Nationell lagstiftning

I bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i regeringsformen för Finland, sådana de lyder i lagen 969/1995, uppräknas som grundläggande fri- och rättigheter en väsentlig del av de mänskliga rättigheter som tillkommer envar enligt internationella överenskommelser. Bl.a. har alla tillförsäkrats likhet inför lagen och utan godtagbart skäl får ingen särbehandlas p.g.a. bl.a. ursprung, språk eller religion eller av någon annan orsak som hänför sig till hans eller hennes person (5 §). I paragrafen avses med ursprung både nationellt och etniskt ursprung samt socialt ursprung. Var och en har frihet att förflytta sig inom och utom landet (7 §) och rätt till skydd för sitt privatliv och till temfrid (8 §). Var och en har också religions- och samvetsfrihet (9 §), yttrandefrihet (10 §), mötes- och föreningsfrihet (10 a §) samt rätt till rättvis rättegång (16 §). Det allmänna skall se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna respekteras (16 a §).

Regeringsformen uttrycker principen om landets officiella tvåspråkighet och lika behandling av såväl nationalspråken som den finska och den svenska befolkningen (14 §). Det svenska språkets ställning som landets andra nationalspråk vid sidan av finskan har säkerställts. Lagen garanterar att var och en har rätt att använda sitt eget språk — antingen finska eller svenska — inför domstol och andra myndigheter samt att få expeditioner på detta språk. Det allmänna skall på enahanda grunder tillgodose de kulturella och samhällseliga behoven hos landets svenskspråkiga och finskspråkiga befolkning. Lagar och förordningar, regeringens propositioner till riksdagen och riksdagens svar, framställningar och övriga skrivelser till regeringen avfattas på finska och på svenska (22 §). Enligt riksdagsordningen kan finska eller svenska användas vid riksdagens förhand-

lingar. Utskottens betänkanden och utlåtanden samt talmanskonferensens och kansli-kommissionens skriftliga förslag avges på dessa två språk. Regeringens skriftliga meddelanden till riksdagen inges likaså på finska och svenska (87 §). Enligt regeringsformen bör man vid nyreglering av förvaltningsområdenas gränser, där förhållandena det medger, eftersträva enspråkiga — finska eller svenska — områden eller åtminstone att språkminoriteterna blir så små som möjligt (50 §).

Regeringsformen bestämmer också att Åland har självstyrelse (52 a §).

Regeringsformen ger samerna såsom urfolk samt zigenarna och andra grupper rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Samernas rätt att använda samiska hos myndigheterna regleras i lagen (14 §). Samerna har som urfolk kulturell autonomi inom sitt hembygdsområde i ärenden som angår deras språk och kultur (51 a §). Enligt riksdagsordningen skall samerna höras i frågor som särskilt angår dem så som närmare bestäms i arbetsordningen för riksdagen (52 a §).

Grundlagens förbud mot diskriminering och grundlagens bestämmelser om lika behandling och minoritetsrättigheter kompletteras av flera allmänna bestämmelser och särskilda minoritetsbestämmelser i den vanliga lagstiftningen.

I samband med den andra etappen (578/1995) av totalrevideringen av strafflagen nyskrevs flera bestämmelser om bl.a. nationella minoriteter. Strafflagens 11 kap. 6 och 7 § förbjuder folkmord och förberedelse till folkmord. I 8 § föreskrivs straff för hets mot folkgrupp och i 9 § för diskriminering. Med folkgrupp avses rasgrupp eller nationell, etnisk eller religiös grupp eller en med dessa jämförbar folkgrupp.

I 47 kap. 3 § strafflagen kriminaliseras diskriminering i arbetslivet. De diskrimineringsgrunder som räknas upp i paragrafen är de samma som i fråga om diskriminering. Ett diskrimineringsförbud av samma innehåll som bestämmelsen om diskriminering i arbetslivet har även intagits i 2 § lagen om kommunala tjänsteinnehavares anställningstrygghet (484/1996) medan straffbestämmelsen också i detta fall ingår i strafflagen.

Genomförandet av likställigheten för nationalspråken enligt regeringsformen, dvs. finska och svenska, regleras i språklagen (148/1922) och lagen angående den språk-

kunskap, som skall av statstjänstemän fordras (14/1922). Självstyrelselagen för Åland (1144/1991) reglerar landskapets språkliga autonomi, inbegripet hembygdsrätten. Rätten att förvärva och förvalta fast egendom i landskapet, som grundar sig på hembygdsrätten, regleras närmare i jordförvärvslagen för Åland (3/1975).

Förordningen angående verkställighet av språklagen (311/1922) förutsätter tolkning i brottmål som anhängiggjorts av allmän åklagare, om någon av sakägarna inte behärskar vare sig finska eller svenska (6 §).

Enligt 25 § lagen om förvaltningsförfarande (589/1996) skall en myndighet ordna tolkning och skaffa översättning bl.a. om en part i ett ärende som kan anhängiggöras av en myndighet inte behärskar det språk som enligt språklagen skall användas vid myndigheten. Av särskilda skäl kan en myndighet även ombesörja tolkning och översättning i andra fall. Förvaltningsprocesslagen (586/1996) innehåller en motsvarande bestämmelse (77 §).

Enligt 16 § arbetsordningen för riksdagen (1281/1991) skall ett specialutskott när det behandlar ett lagförslag eller ett annat ärende som särskilt angår samerna bereda företrädare för samerna tillfälle att bli hörda, om det inte finns särskilda skäl till annat. Enligt 56 § skoltlagen (253/1995) skall statliga och kommunala myndigheter dessutom bereda skolterna tillfälle att yttra sig i vissa vittbärande frågor som gäller skoltsamernas näringar och levnadsförhållanden.

Sametingslagen (974/1995) reglerar samernas kulturella autonomi närmare. I lagen ingår bestämmelser om det representantskap som skall väljas bland samerna och om denna institutions behörighet. Avsikten är att tillförsäkra samerna såsom urfolk kulturell autonomi i ärenden som angår deras språk och kultur (1 §). I ärenden som hör till sametinget skall det företräda samerna i nationella och internationella sammanhang (6 §). Myndigheterna skall förhandla med sametinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder, som på ett direkt eller särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som urfolk och som gäller i lagen uppräknade frågor på samernas hembygdsområde (9 §).

Lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991) gör det möjligt att på samernas hembygdsområde använda samiska hos vissa myndigheter och inrättningar som särskilt omnämns i lagen (1—3 §).

Samerna har rätt att hos myndigheterna använda samiska muntligen och skriftligen och att erhålla myndighetens svar på samma språk. Lagen gäller också bl.a. skyltar och kungörelser (6—13 §).

I lagen om patientens ställning och rättigheter (785/1992) konstateras att patientens modersmål och individuella behov samt den kultur han eller hon företräder skall, i mån av möjlighet, beaktas i vården och bemötandet (3 §).

Undervisningen regleras bl.a. i grundskolelagen (476/1983), särskilt 2 kap., och i gymnasielagen (477/1983), särskilt 3 kap. Enligt dessa lagar är undervisningsspråket i grundskolan och gymnasiet antingen finska eller svenska. En del av undervisningen kan ordnas på ett språk som inte är skolans undervisningsspråk, om detta är ändamålsenligt med tanke på undervisningen. Grundskolan och gymnasiet kan dessutom ha undervisningsgrupper i vilka undervisningen ges på något annat språk än skolans undervisningsspråk. En elev kan antas till en sådan undervisningsgrupp efter samtycke av elevens vårdnadshavare. Inom yrkesutbildningen är undervisningsspråket finska eller svenska. Vid undervisning i det andra inhemska språket och i ett främmande språk får respektive språk användas som undervisningsspråk. Enligt grundskollagen är en kommun skyldig att inom grundskolans lågstadium inrätta en skola för den svenska eller finska minoriteten om elevantalet uppgår till minst 13. Om en elev kräver undervisning på minoritetsspråket finska eller svenska, är kommunen skyldig att ordna denna undervisning, antingen själv eller i samarbete med andra kommuner.

Inom samernas hembygdsområde bosatta elever som talar samiska kan undervisas på detta språk i grundskolan. Skyldigheten att meddela undervisning i samiska i kommunerna inom samernas hembygdsområde regleras i 25 § grundskolförordningen (718/1984). Om det i grundskolan finns elever som talar samiska och är bosatta inom samernas hembygdsområde, skall dessa undervisas även på samiska. Om en elev förmår studera på både finska och samiska får elevens vårdnadshavare välja undervisningsspråk. I förordningen bestäms inte hur stor del av undervisningen som skall meddelas på samiska. Det är den berörda kommunen som själv beslutar om detta.

Enligt gymnasielagen kan undervisnings-

språket i gymnasiet vara samiska inom samernas hembygdsområde för elever som talar samiska. I grundskolan och gymnasiet kan samiska vara undervisningsspråket eller undervisas som elevens modersmål, ett långt främmande språk, ett frivilligt läroämne på grundskolans lågstadium eller som tillvalssämne i högstadiet och gymnasiet. Inom yrkesutbildningen kan undervisning meddelas på samiska inom samernas hembygdsområde.

I grundskolan och gymnasiet undervisas antingen finska eller svenska som elevens modersmål. En elev med samiska, romani eller ett främmande språk som modersmål kan få modersmålsundervisning i sitt eget språk, varvid eleven undervisas i finska eller svenska som det andra inhemska språket. Enligt 27 § grundskollagen (1448/1994) och 18 § gymnasielagen (1449/1994) kan en elev som talar romani studera detta språk som sitt modersmål. Undervisningen i modersmålet för elever med romani eller ett främmande språk som modersmål ordnas i dag i allmänhet i enlighet med undervisningsministeriets beslut om grunderna för det statsunderstöd som beviljas för kompletterande undervisning (248/1995).

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagstiftning om utbildning (RP 86/1997) innehåller ett lagförslag enligt vilket elever som bor på samernas hembygdsområde och behärskar samiska huvudsakligen skall undervisas på samiska. Enligt bestämmelsen är kommunen skyldig att ordna undervisning på samiska, antingen själv eller i samarbete med andra kommuner, om en elev så kräver. Dessutom bör mer än hälften av undervisningen ske på samiska.

Lagen om barndagvård (36/1973) innehåller ett särskilt omnämnande av att dagvård även kan ges på samiska (11 §). Enligt 1 a § (1336/1994) förordningen om barndagvård (239/1973) omfattar målen för fostran av dagvårdsbarn även stödande av samers och romers språk och kultur i samråd med företrädare för kulturen i fråga.

Lagen om arbetsavtal (320/1970) förbjuder en arbetsgivare att diskriminera arbetstagare bl.a. p.g.a. börd (17 §). Enligt förordningen om arbetskraftsservice (1251/1993) skall den finska, svenska och samiska befolkningens behov uppmärksammas (6 §).

Lagen om riksdagsmannaval förutsätter att en riksdagsman väljs i landskapet Ålands vaktrets (1 §).

Namnlagen (694/1985) reglerar hur släkt- och förnamn bestäms och ändras.

Genom beslut av statsrådet (367/1987) har en samedelegation tillsatts vid justitieministeriet för samordning och enhetlig beredning av ärenden som gäller samebefolkningen.

Vid social- och hälsovårdsministeriet finns en delegation för zigenarärenden, som tillsatts av statsrådet. Delegationen skall främja zigenarbefolkningens möjligheter att på likvärdiga villkor delta i samhällslivet samt främja zigenarbefolkningens ekonomiska, sociala och kulturella levnadsförhållanden. Utöver denna delegation finns det fyra regionala delegationer med uppgift att främja zigenarbefolkningens levnadsförhållanden på det regionala planet.

Enligt renskötsellagen (848/1990) får alla finska medborgare och medborgare i EES eller EU med varaktig hemort i renskötseområdet äga renar (4 §). Enligt det tredje protokollet till 1994 års fördrag om Finlands anslutning till Europeiska unionen kan det samiska folket ges ensamrätt till renskötsel inom traditionella samiska områden. Dessutom kan rådet genom enhälligt beslut utvidga protokollet så att det tar hänsyn till en fortsatt utveckling av sådana exklusiva rättigheter för samerna som är knutna till deras traditionella näringar.

2. Beredningen av ramkonventionen

Europarådets parlamentariska församling erkände redan under sitt första verksamhetsår 1949 betydelsen av ett större skydd för nationella minoriteters rättigheter i rapporten från kommittén för rättsliga och administrativa frågor.

År 1961 rekommenderade parlamentariska församlingen (rekommendation 285/1961) att en ny artikel skulle fogas till det fjärde protokollet till Europakonventionen. Genom artikeln ville man tillförsäkra nationella minoriteter vissa rättigheter som ingår i konventionen. Den parlamentariska församlingens rekommendationen innehöll ett förslag till formulering av artikeln.

Den expertkommitté som tillsattes för att utreda saken ansåg att det var skäl att, innan man drog några definitiva slutsatser, först invänta beslut av den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna i det mål om språkförhållandena i Belgien som tagits upp enligt artikel 14. Beslutet meddelades 1968 (Dom 27.7.1968, A 6, europeiska domstolen

för de mänskliga rättigheterna). År 1973 ansåg expertkommittén att det inte fanns juridiska skäl för ett nytt protokoll om minoriteters rättigheter.

I sin rekommendation 1134 (1990) inskrev parlamentariska församlingen en mängd principer som den ansåg vara nödvändiga för skyddet av nationella minoriteter. I rekommendation 1177 (1992) betonade församlingen att man inom Europarådet snarast borde upprätta ett juridiskt bindande instrument om skydd av minoriteter eller en europeisk konvention om minoritetsskydd eller ett protokoll till Europakonventionen. Samtidigt föreslog parlamentariska församlingen att ministerkommittén skulle anta en förklaring om de grundläggande principerna för skydd av minoriteter, vilken man kunde tillämpa vid behandlingen av nya medlemsökningar.

I oktober 1991 uppdrog Europarådets ministerkommitté åt styrkommittén för de mänskliga rättigheterna (CDDH) att utreda de juridiska och politiska förutsättningarna för åtgärder av Europarådet för att skydda nationella minoriteter. Styrkommittén skulle ta hänsyn till det arbete som hade utförts inom OSSE och FN samt till Europarådets verksamhetsidéer. I maj 1992 förutsatte ministerkommittén dessutom att möjligheterna att upprätta särskilda normer för nationella minoriteter skulle utredas. I detta syfte tillsatte styrkommittén en expertkommitté ad hoc (DH-MIN) för att behandla skyddet av minoriteter. Dessutom skulle expertkommittén enligt det uppdrag som gavs i mars 1993 beakta sådana verksamheter inom Europarådet och OSSE som kompletterade varandra.

Underlag för arbetet i kommittén var bl.a. parlamentariska församlingens rekommendation 1201 (1993), som innehåller ett förslag till ett protokoll om skydd av nationella minoriteter, avsett att fogas till Europakonventionen. Rekommendationen innehåller också en definition av begreppet nationell minoritet, något som man i allmänhet inte har kunnat enas om på det internationella planet.

Den arbetsgrupp som expertkommittén tillsatte utarbetade ett förslag med ca 40 rättsliga normer, men tog inte ställning till instrumentets karaktär. Kommittén, som till följd av tidsbrist endast hann behandla en liten del av arbetsgruppens förslag, kunde inte enas om de rättsliga normerna. Majoriteten i kommittén ansåg det möjligt att upprätta ett protokoll, medan en minoritet talade

för en ramkonvention. Kommittén definierade inte begreppet nationell minoritet. Meningen var att skyddet för de s.k. nya minoriteterna, t.ex. invandrarna, skulle lämnas utanför protokollets eller ramkonventionens tillämpningsområde. Kommittén avgav rapport till ministerkommittén i september 1993.

Toppmötet i Wien i oktober 1993 med stats- och regeringscheferna i Europarådets medlemsstater konstaterade att skyddet av nationella minoriteter utgör en garanti för fred och stabilitet i Europa och beslutade bl.a. om upprättandet av rättsliga instrument i denna fråga. I Wiendeklarationen (bilaga III) uppmanades ministerkommittén att så snart som möjligt upprätta en ramkonvention som fastställer de principer för skydd av nationella minoriteter som parterna åtar sig att respektera. Konventionen bör dessutom vara öppen för anslutning av stater som inte hör till Europarådet. Dessutom uppmanades ministerkommittén att inleda arbetet på ett protokoll till Europakonventionen. Enligt Wiendeklarationen bör protokollet behandla individens kulturella rättigheter, särskilt rättigheterna för dem som tillhör en nationell minoritet.

I november 1993 upprättade ministerkommittén en expertkommitté ad hoc för att behandla skyddet av nationella minoriteter (CAHMIN). I uppdraget upprepades besluten från toppmötet i Wien. I slutet av januari 1994 inledde expertkommittén arbetet med en ramkonvention och färdigställde ett förslag redan i oktober samma år. Ministerkommittén har själv utarbetat de bestämmelser i konventionen som gäller kontrollsystemet och vissa andra bestämmelser som kräver politisk beredning.

Till ramkonventionen hör en kommenterande promemoria. Kommentarererna är dock inte en del av ramkonventionen och ställningstagandena är inte heller juridiskt bindande på något annat sätt.

Som bäst arbetar man inom ministerkommitténs ram med bestämmelser om sammansättningen av och arbetsordningen för den rådgivande kommitté som skall finnas i anslutning till övervakningen.

Ministerkommittén antog ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter den 10 november 1994. Den öppnades för undertecknande av Europarådets medlemsstater den 1 februari 1995 då den undertecknades av Finland tillsammans med 20 andra med-

lemmar av Europarådet. Hittills (25.8.1997) har ramkonventionen undertecknats av 36 stater och ratificerats av nio stater, nämligen Cypern, Estland, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Moldova, Rumänien, San Marino, Slovakien, Spanien och Ungern. För att den skall träda i kraft krävs ratificering av tolv stater.

Parlamentariska församlingen konstaterar i sin rekommendation 1255 (1995) att ramkonventionen är svagt formulerad. Man anser att den innehåller en mängd oklart definierade mål och principer som ålagts staterna men som den enskilda individen inte kan åberopa som rättigheter. Man bedömer att ramkonventionens kontrollmekanism är kraftlös. Församlingen meddelar att den alltfört betraktar principerna i rekommendation 1201 (1993) som sitt innehållsmässiga rättesnöre som de nya medlemsstaterna skall följa som en del av villkoren för medlemskap.

I november 1994 inledde CAHMIN arbetet på ett protokoll om kulturella rättigheter till Europakonventionen. De kulturella rättigheterna skall särskilt beakta rättigheterna för dem som tillhör en nationell minoritet. Finlands regering understödde aktivt utarbetandet av ett protokoll med hög ambitionsnivå. Innehållet i det protokollskkast som godkändes av kommittén i slutet av 1995 var dock helt otillräckligt. Därför ansåg ministerkommittén i februari 1996 nästan enhälligt att utkastet inte motsvarade organisationens mål och beslutade att avbryta arbetet tills vidare. Det ena av de två uppdrag som ministerkommittén fick vid toppmötet i Wien har sålunda inte fullgjorts.

Parlamentariska församlingen har sedermera i sina rekommendationer 1255 (1995) och 1300 (1996) betonat vikten av att ta fram ett protokoll om kulturella rättigheter.

Utrikesministeriet har inbegärt utlåtanden om anslutningen till ramkonventionen av justitieministeriet, inrikesministeriet, undervisningsministeriet, trafikministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Ålands landskapsstyrelse Svenska Finlands folkting, samesamfundet, delegationen för zigenarärenden, Finlands kommunförbund, Nordiska institutet för miljö- och minoritetsrätt och Åbo Akademis institut för mänskliga rättigheter.

Regeringens proposition om godkännande av ramkonventionen har beretts som tjänsteuppdrag vid utrikesministeriet i samråd med justitieministeriet.

3. Ramkonventionens syfte

Skyddet av nationella minoriteter är en av Europarådets centrala uppgifter i byggandet av ett stabilt och demokratiskt säkert Europa. Detta bekräftades även under toppmötet i Wien där en del minoritetspolitiska beslut godkändes.

Ramkonventionens mål framgår tydligt av stycke 5 till 9 i inledningen till konventionen. Enligt inledningen har omvälvningarna i Europas historia visat att skyddet av nationella minoriteter är nödvändigt för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred i vår världsdel. Det konstateras att parterna är beslutna att inom sina respektive territorier skydda de nationella minoriteternas existens. Ett pluralistiskt och genuint demokratiskt samhälle skall respektera den etniska, kulturella, språkliga och religiösa identiteten hos dem som tillhör en nationell minoritet samt även skapa lämpliga förutsättningar för att göra det möjligt för dem att uttrycka, bevara och utveckla denna identitet. Upprättandet av ett tolerant klimat som är öppet för dialog anses ofrånkomligt för att kulturell mångfald skall kunna bli en källa och en faktor — inte till söndring — men till berikande för varje samhälle. Förverkligandet av ett tolerant och välmående Europa anses inte endast bero på samarbete mellan staterna utan även kräva samarbete över gränserna mellan lokala och regionala myndigheter.

I inledningen (stycke 10 och 11) räknas också de tre internationella instrument upp som mest påverkat innehållet i ramkonventionen. Dessa instrument är Europakonventionen och dess protokoll, FN-konventionerna och förklaringarna med bestämmelser om skydd av nationella minoriteter samt OSSE-dokumentet, särskilt Köpenhamnsdokumentet från 1990. I Wiendokumentet förutsattes det som bekant att Europarådet skulle se till att de politiska åtagandena om nationella minoriteter i Köpenhamnsdokumentet blev juridiskt bindande i så stor utsträckning som möjligt.

4. Ramkonventionens förhållande till finsk lagstiftning

De i konventionen inskrivna principerna av programkaraktär förpliktar konventionsstaterna att ordna de nationella minoriteternas rättsliga förhållanden i enlighet med

konventionen. Detta kan ske genom nationell lagstiftning, ändringar av förvaltningspraxis eller bilaterala eller multilaterala överenskommelser. Enligt den kommenterande promemorian är principerna i ramkonventionen dock inte som sådana tillämpliga i nationell rättspraxis och en person som tillhör en nationell minoritet får inga rättigheter eller skyldigheter direkt på grund av dem.

Ramkonventionen är ett uttryck för den europeiska rättstraditionen som även Finlands rättsordning bygger på. Även om konventionen är förenlig med de allmänna principerna enligt vilka de nationella minoriteternas juridiska omständigheter ordnats i Finland, är den skyddsnivå som konventionen förutsätter för de nationella minoriteterna dock mycket anspråkslös i många hänseenden. Många artiklar är skrivna i en synnerligen allmän form och innehåller flera villkor och begränsningar. Finsk rättsordning garanterar i allmänhet de nationella minoriteternas rättigheter bättre än vad ramkonventionen förutsätter. Några ändringar av lagstiftningen behövs inte för att sätta konventionen i kraft.

Arbetsgruppen för invandrarnas rättigheter inom delegationen för flykting- och migrationären, som arbetar vid arbetsministeriet har i sin promemoria från april 1997 om god förvaltningspraxis i invandrarfrågor (arbetsförvaltningens publikationsserie nr 176) konstaterat att en del invandrare har klagat på behandlingen inom förvaltningsförfarandet. Arbetsgruppen anser det nödvändigt att åtgärder vidtas. Det är skäl att fästa uppmärksamhet på god förvaltningspraxis i minoritetsfrågor, även om lagstiftningsändringar inte heller här behövs för att sätta ramkonventionen i kraft.

Utöver de nämnda multilaterala överenskommelserna har vissa nordiska överenskommelser och vissa bilaterala överenskommelser med grannländerna stärkt bl.a. de språkliga och kulturella rättigheterna för de nationella minoriteterna och för dem som tillhör dessa minoriteter. Rätten att upprätthålla kontakt över gränserna har också stärkts. Inga nya multilaterala eller bilaterala överenskommelser behövs för att sätta ramkonventionen i kraft.

Ramkonventionen definierar inte vad som avses med en nationell minoritet. Under beredningsskedet har det framgått att meningen är att konventionen endast skall tillämpas på minoriteter som av hävd har djupa rötter i

den stat de bebor och att skyddet av nya grupper, t.ex. invandrare, inte omfattas av denna konvention.

I Finland kan ramkonventionen vid ikraftättandet anses gälla åtminstone samer, zigenare, judar, tatarer och s.k. gammalryssar samt de facto också finlandssvenskar. Dessa gruppers ställning som nationella minoriteter har också rapporterats till övervakningsorganen för FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Då ramkonventionen sätts i kraft i Finland har man emellertid inte för avsikt att avgränsa tillämpningsområdet så att det utesluter framtida minoritetsgrupper, vilket vissa stater har gjort i samband med undertecknandet eller ratificeringen. En sådan avgränsning vore problematisk bl.a. av den anledningen att den alltid skulle förutsätta nya uppdaterade förklaringar då förhållandena eventuellt ändras. Dessutom bör man ytterligare uppmärksamma att uppkomsten av minoriteter är ett faktum som är nära förknippat med individens rätt att själv definiera sin identitet. I sista hand torde det bli fråga om att inom ramen för konventionens övervakningsmekanism avgöra om det inom en konventionsstat finns personer som ramkonventionens bestämmelser om skydd av nationella minoriteter skall tillämpas på.

Det minoritetsbegrepp som FN använder är vidare än det europeiska begreppet nationell minoritet och omfattar även de nya minoriteterna utan hänsyn till medborgarskap, vilket bl.a. framgår av tolkningsföreskrifterna 1994 från kommittén för de mänskliga rättigheterna, som övervakar efterlevnaden av konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter.

5. Ramkonventionens huvudsakliga innehåll

Ramkonventionen består av en inledning och fem delar med sammanlagt 32 artiklar. Precis som flera andra internationella instrument saknar också ramkonventionen en definition av begreppet nationell minoritet.

Del I i ramkonventionen (artiklarna 1—3) innehåller allmänna principer som förtydligar konventionens andra innehållsmässiga bestämmelser och som skall följas vid tillämpningen. En av de viktigaste är att skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och friheter som tillkommer personer som hör till dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet

av mänskliga rättigheter och omfattas alltså som sådant av det internationella samarbetet. Även principen att var och en som hör till en nationell minoritet skall ha rätt att fritt välja att behandlas eller inte behandlas som en sådan person och principen att ingen nackdel skall följa av detta val eller av utövandet av de rättigheter som är förbundna med detta val är av central betydelse för tillämpningen av ramkonventionen.

Del II (artiklarna 4—19) behandlar ramkonventionens centrala innehåll, dvs. en detaljerad uppräknig av principerna. Dessa gäller utöver de rättigheter och friheter som omnämns i Europakonventionen också bl.a. ett förbud mot diskriminering och främjande av likställighet, upprätthållande och utbyggnad av minoritetskultur, tillgång till och användning av massmedia, användning av och undervisning i minoritetsspråk, bilateralt och multilateralt samarbete och andra kontakter över gränserna samt rätten att delta i aktiviteter. Ett upprepande av bestämmelserna i Europakonventionen behövs eftersom Europarådets ministerkommitté framställt att även stater som inte är medlemmar av Europarådet eller parter till Europakonventionen skall kunna tillträda ramkonventionen.

Del III innehåller bestämmelser som är viktiga för tolkningen och tillämpningen av ramkonventionen. Ur ramkonventionen kan t.ex. inte härledas någon rätt till verksamhet som strider mot staternas territoriella integritet och politiska oberoende. Ramkonventionen kan inte heller tolkas så att den skulle begränsa eller kränka mera omfattande

mänskliga rättigheter som fastställts i en parts lagstiftning eller i en överenskommelse som binder parten.

Del IV innehåller bestämmelser för övervakningen av genomförandet av ramkonventionen. Övervakningen ankommer på ministerkommittén, som biträds av en rådgivande kommitté. För övervakningen skall konventionsstaterna lämna information om de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som respektive part vidtagit för att genomföra de principer som anges i ramkonventionen.

Del V innehåller bestämmelser om under-tecknande, ratificering, ikraftträdande och uppsägning och om underrättelser från Europarådets generalsekreterare.

6. Propositionens ekonomiska och organisatoriska verkningar

Propositionen har inga omedelbara effekter på vare sig ekonomi eller organisation.

7. Verkningar på individens ställning

De rättigheter och friheter som följer av principerna i ramkonventionen har redan genomförts i Finland i grundlagarna eller genom vanliga lagar. Propositionen har sålunda inte några direkta verkningar på individens ställning. Ramkonventionen stärker dock rättigheterna och friheterna för dem som hör till en nationell minoritet samt ger en referensram för den framtida utvecklingen. Den stärker alltså dessa personers rättsliga ställning.

DETALJMOTIVERING

1. Innehållet i ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

1.1. Detaljmotivering

DEL I

Artikel 1

Artikeln erinrar om att skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och

friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter. På detta sätt betonar man att skyddet inte är en fråga som hör under staternas exklusiva behörighet.

Artikel 2

Artikeln innehåller allmänna principer som är betydelsefulla för tillämpningen av kon

ventionen. Underlag för bestämmelsen är FN:s förklaring 1970 om de folkrättsliga principerna för vänskapliga förbindelser och samarbete mellan stater (resolution 2625 (XXV)).

Artikel 3

Enligt stycke 1 i denna artikel skall var och en som tillhör en nationell minoritet själv få välja om han eller hon vill omfattas av skyddet enligt principerna i ramkonventionen. En person kan dock inte godtyckligt bestämma att han eller hon tillhör en nationell minoritet, utan valet är beroende av objektiva kriterier i samband med personens identitet. Artikeln betonar att inga nackdelar får följa av valet eller av utövandet av de rättigheter som är förbundna med valet. Avsikten är att på detta sätt säkerställa individens fria val utan indirekta påtryckningar.

Stycke 2 erkänner rätten för personer som tillhör någon nationell minoritet att såväl enskilt som i gemenskap med andra utöva de rättigheter och åtnjuta de friheter som härrör från ramkonventionens principer. Uttrycket "andra" skall uppfattas så brett som möjligt och skall omfatta personer som hör till samma eller andra nationella minoriteter eller till majoriteten. Denna bestämmelse är en av de många bestämmelser i ramkonventionen som gäller kollektiva rättigheter.

DEL II

Artikel 4

Stycke 1 i denna artikel betonar att de folkrättsliga principerna om likställighet och jämlikhet samt förbudet mot diskriminering skall tillämpas även i fråga om dem som tillhör en nationell minoritet.

Stycke 2 avser att betona att främjandet av full och fungerande likställighet mellan personer som tillhör en minoritet och personer som tillhör majoriteten förutsätter att konventionsstaterna vidtar särskilda åtgärder som beaktar villkoren för dem som tillhör den nationella minoriteten. Dessa åtgärder skall vara tillräckliga och förenliga med proportionalitetsprincipen för att undvika att andra personer diskrimineras eller får sina rättigheter kränkta. Särbehandlingen får varken i tid eller rum sträcka sig utöver det som är nödvändigt för att uppnå full och

fungerande jämlikhet. Motsvarande reglering ingår i FN-konventionen om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor (artikel 3) och i FN-konventionen om barnets rättigheter (artikel 2.2).

Stycke 3 avser att klargöra att de i stycke 2 avsedda åtgärderna inte skall kunna betraktas strida mot principen om jämlikhet eller förbudet mot diskriminering. Motsvarande reglering ingår i FN:s internationella konvention om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering (artikel 1.4). Bestämmelsen syftar till att garantera fungerande jämlikhet för dem som tillhör en nationell minoritet i jämförelse med dem som tillhör majoriteten.

Artikel 5

Artikeln primära syfte är att säkerställa att den som hör till en nationell minoritet skall kunna bibehålla och utveckla sin kultur och bevara sin identitet. Bestämmelsen motsvarar paragraf 32.2 i OSSE:s Köpenhamnsdokument.

Stycke 1 innehåller ett åtagande för parterna att främja de förutsättningar som är nödvändiga med hänsyn till det primära syftet. Bestämmelsen motsvarar i stor utsträckning 14 § 3 mom. regeringsformen. I bestämmelsen uppräknas fyra kriterier som är av central betydelse för en nationell minoritets identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv. Hänvisningen till traditioner avser dock inte erkännande eller godkännande av sådana sedvänjor som strider mot den nationella lagstiftningen eller internationella förpliktelser.

Stycke 2 avser att skydda dem som tillhör en nationell minoritet mot assimilering mot deras vilja. Enligt den kommenterande promemorian hindrar denna bestämmelse dock inte att en konventionsstat vidtar åtgärder enligt sin allmänna integrationspolitik. Det är fråga om integration då den som tillhör en minoritet har samma rättigheter och skyldigheter som majoritetsbefolkningen samtidigt som han eller hon åtnjuter vissa särskilda rättigheter för att bevara sin särart. Bestämmelsen erkänner alltså vikten av det sociala sammanhanget och uttrycker samtidigt det önskemål som framförts bl.a. i konventionens inledning, att den kulturella mångfalden skall vara en berikande, inte avskiljande, källa och faktor i samhället.

Artikel 6

Artikeln uttrycker de orsaker till oro som ingår i deklarationen mot rasism, främlingshat, antisemitism och intolerans och i handlingsplanen från toppmötet i Wien.

Stycke 1 betonar toleransanda och mellan-kulturell dialog. Enligt bestämmelsen är det viktigt att parterna främjar ömsesidig respekt och förståelse samt samarbete mellan alla personer som bor på deras territorium. Detta sker genom att rasera barriärerna mellan personer som tillhör olika etniska, kulturella, språkliga och religiösa grupper samt genom att uppmuntra verksamheten i sådana mellan-kulturella organisationer och folkrörelser som strävar efter att främja den ömsesidiga respekten och förståelsen samt att integrera de nämnda personerna i samhället genom att samtidigt bevara deras identitet.

Bestämmelsen motsvarar paragraf 36.2 i OSSE:s Köpenhamnsdokument. Utbildning, kultur och informationsförmedling omnämns särskilt eftersom dessa har ansetts särskilt centrala för att uppnå de nämnda målen.

Artikeln motsvarar paragraf 40.2 i Köpenhamnsdokumentet. Åtagandet avser att skydda alla de personer som kan utsättas för hot eller diskriminering, fientligheter eller våld till följd av deras etniska, kulturella, språkliga eller religiösa identitet. Bestämmelsen innehåller inga exempel på åtgärder som kan komma i fråga utan ger konventionsstaterna stor provningsfrihet i detta hänseende. Vid valet av åtgärder kan sålunda särdragen i respektive stat, de facto och de jura, beaktas.

Artikel 7

De friheter som avses i denna artikel är globala och tillhör alla oberoende av om de hör till en nationell minoritet eller ej. De är särskilt viktiga för nationella minoriteter. Motsvarande friheter ingår i t.ex. artiklarna 9, 10 och 11 i Europakonventionen och i 9, 10 och 10 a § regeringsformen för Finland.

Det ansågs nödvändigt att skriva in friheterna i ramkonventionen eftersom även stater som varken är medlemmar av Europarådet eller av Europakonventionen kan ansluta sig till ramkonventionen. Dessutom har inte alla konventionsstater till Europakonventionen tillträtt samtliga protokoll och många stater har dessutom gjort reservationer och avgivit förklaringar till Europakonventionen och dess protokoll.

Vissa av de i artikel 7 nämnda friheterna har utvecklats i ramkonventionens artiklar 8 och 9.

Artikel 8

Artikeln innehåller bestämmelser om religionsfriheten, vilka är mera detaljerade än i artikel 7, och den kombinerar motsvarande bestämmelser i paragraferna 32.2, 32.3 och 32.6 i OSSE:s Köpenhamnsdokument.

Artikel 9

Artikeln innehåller bestämmelser om yttrandefriheten, vilka är mera detaljerade än i artikel 7. Den ålägger staterna att erkänna ett omfattande skydd för åsiktsfriheten även inom massmedia.

Den första meningen i stycke 1 i artikeln motsvarar i stor utsträckning artikel 10.1 i Europakonventionen. Även om bestämmelsen endast uttrycker friheten att ta emot och sprida uppgifter och tankar på minoritets-språket, innebär den också motsvarande frihet i fråga om majoritetsspråket och andra språk. Den andra meningen i stycke 1 innehåller åtagandet att säkerställa att personer som tillhör en nationell minoritet inte diskrimineras när det gäller tillträde till massmedia. Uttrycket "inom ramen för sina rätts-system" har in skrivits i bestämmelsen för att göra det möjligt att tillämpa de bestämmelser i parternas konstitutioner som kan begränsa respektive stats möjligheter att inskränka användningen av massmedia.

Stycke 2 i artikeln har formulerats med utgångspunkt i artikel 10.1 tredje meningen i Europakonventionen. Kravet att tillstånd för radio-, televisions- och biografföretag skall lämnas utan diskriminering och på objektiva grunder ingår dock inte i Europakonventionen. Under beredningen av ramkonventionen ansågs det att ramkonventionen i egenskap av en särskild överenskommelse för skydd av nationella minoriteter bör innehålla detta krav.

Den första meningen i stycke 3 innehåller framför allt ett negativt åtagande, dvs. parterna skall inte hindra att tryckta media framställs och används. Den andra meningen betonar för sin del statens skyldighet att i fråga om radio- och televisionssändningar säkerställa att de som tillhör en nationell minoritet har möjlighet att framställa och använda sina egna media, dock endast i den

utsträckning detta är möjligt och förenligt med det nationella rättssystemet. Formuleringen grundar sig på att relativt få frekvenser står till buds och på det allmänna behovet av rättslig reglering på området. Konventionsstaterna medges alltså en omfattande prövningsrätt på detta område. Bestämmelsen innehåller inga direkta ekonomiska skyldigheter.

I stycke 4 åläggs konventionsstaterna att inom ramen för sina rättssystem vidta lämpliga åtgärder i syfte att underlätta tillträde till massmedia för personer som tillhör en nationell minoritet och i syfte att främja tolerans och tillåta kulturell mångfald. Uttrycket "lämpliga åtgärder" används av den anledning som redan kommenterats i samband med artikel 4. Stycke 4 kompletterar dessutom åtagandet i stycke 1 i denna artikel.

Artikel 10

Artikel 10 fastställer rätten för var och en som tillhör en nationell minoritet att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk. Under beredningen av konventionen har det ansetts att detta gäller även andra språk än det officiella modersmålet. Användningen av minoritetsspråket är ett av de centrala medel genom vilka en person kan bibehålla och utveckla sin identitet och förstärker dessutom yttrandefriheten enligt artikel 7.

Stycke 2 i artikeln gäller den skriftliga och muntliga användningen av ett minoritetsspråk i förbindelser mellan dem som tillhör en minoritet och de s.k. administrativa myndigheterna. Enligt den kommenterande promemorian skall uttrycket administrativa myndigheter ges en bred tolkning så att t.ex. justitieombudsmännen räknas till dem. Bestämmelsen har fått en mycket flexibel formulering för att göra det möjligt att beakta ekonomiska, administrativa och tekniska svårigheter som eventuellt är förknippade med användningen av minoritetsspråket vid de administrativa myndigheterna. Detta betyder att parterna har en omfattande prövningsrätt.

Det förutsätts att stycke 2 tillämpas i områden som traditionellt eller i betydande antal bebos av personer som tillhör någon nationell minoritet. Dessutom skall dessa personers begäran att få använda sitt minoritetsspråk hos de administrativa myndigheterna

motsvara ett verkligt behov. Om dessa villkor uppfylls, skall parterna så långt möjligt sträva efter att säkerställa användningen av minoritetsspråket vid de administrativa myndigheterna. Uttrycket "så långt möjligt" syftar på att olika faktorer, särskilt konventionsstaternas ekonomiska resurser, skall kunna beaktas vid uppfyllandet av förpliktelserna i bestämmelsen. Förekomsten av ett verkligt behov skall bedömas på basis av objektiva kriterier.

Stycke 3 i artikeln grundar sig på bestämmelserna i artikel 5.2 och artikel 6.3 a i Europakonventionen och utvidgar sålunda inte det skydd som ges i dessa bestämmelser.

Artikel 11

Artikeln gäller namn på minoritetsspråk. Användningen av sådana namn är av central betydelse för identiteten för dem som tillhör en nationell minoritet.

Stycke 1 i artikeln gäller användningen av släktnamn och förnamn på minoritetsspråket samt rätten att få dessa namn officiellt erkända. Med hänsyn till de praktiska följder som åtagandet för med sig har bestämmelsen formulerats så att parternas särskilda förhållanden kan påverka tillämpningen. Detta avses med uttrycket "i enlighet med bestämmelserna i deras rättssystem". Konventionsstaterna kan t.ex. använda sitt officiella språks alfabet för att skriva ett minoritetsspråkligt namn på en person som tillhör en minoritet.

Stycke 2 gäller rätten för den som hör till en nationell minoritet att på sitt minoritetsspråk sätta upp sådana skyltar, inskriptioner och annan information av privat natur som kan ses av allmänheten. Detta hindrar dock inte att man kräver att en person som tillhör en nationell minoritet även använder statens officiella språk. Enligt den kommenterande promemorian betyder hänvisningen till "av privat natur" allt som inte är officiellt.

Avsikten med stycke 3 är att främja möjligheten att sätta upp skyltar med traditionella ortnamn, gatunamn och andra topografiska upplysningar för allmänheten även på minoritetsspråket — där det är lämpligt genom överenskommelser med andra stater — när det finns tillräcklig efterfrågan på sådana upplysningar. Bestämmelsen gäller områden som traditionellt och i betydande antal bebos av personer som tillhör en nationell minori-

tet. Tillämpningsområdet är sålunda snävare än i artikel 10.2 och artikel 14.2 där det räcker att området antingen traditionellt eller i betydande antal bebos av personer som tillhör en nationell minoritet. Också vid tillämpningen av stycke 3 har konventionsstaterna rätt att beakta de krav som deras respektive rättssystem och rådande särskilda förhållanden ställer. Enligt den kommenterande promemorian förutsätter bestämmelsen inte ett officiellt erkännande av ortnamnen på minoritetsspråket.

Artikel 12

Artikeln gäller utbildning och forskning.

Artikeln avser att främja mångkulturell kunskap om såväl de nationella minoriteternas som majoritetens kultur, historia, språk och religion. Målet är att skapa en anda av tolerans och dialog i enlighet med deklARATIONEN från toppmötet i Wien.

Stycke 2 i artikeln innehåller en förteckning över åtgärder som avses i stycke 1. Hänvisningen till tillgång till läroböcker skall uppfattas så att den även omfattar utgivning i utlandet och anskaffande av böcker i utlandet.

Förpliktelsen enligt stycke 3 att främja lika möjligheter till tillträde till utbildning på alla nivåer för personer som tillhör en nationell minoritet beskriver ett av de områden där oro uttrycktes i Wiendeklarationen.

Artikel 13

Enligt stycke 1 i artikeln skall konventionsstaternas förpliktelse att erkänna att personer som tillhör en nationell minoritet har rätt att inrätta och sköta sina egna privata utbildningsanstalter uppfyllas inom ramen för parternas utbildningssystem och särskilt med hänsyn till deras regler om obligatorisk skolgång. De nämnda anstalterna kan lyda under samma kontroll som andra motsvarande anstalter, särskilt i fråga om kraven på utbildningens nivå. Enligt den kommenterande promemorian är det dock, då dessa krav uppfylls, viktigt att utbildningen vid de avsedda anstalterna ges officiellt erkännande. Den nationella lagstiftningen skall uppfylla objektiva kriterier och vara förenlig med principen om förbud mot diskriminering.

Stycke 2 förtydligar att utövandet av den i

stycke 1 avsedda rätten inte medför finansiella åtaganden för parterna. Bestämmelsen utesluter självfallet inte ekonomiska bidrag för att etablera eller driva sådana anstalter som avses i stycke 1.

Artikel 14

Att lära sig språket är en av kärnpunkterna för säkerställandet och utvecklandet av individens identitet. Stycke 1 i artikeln innehåller åtagandet att erkänna att var och en som hör till en nationell minoritet har rätt att lära sig sitt minoritetsspråk. Undantag kan inte göras från denna regel. Bestämmelsen innebär inte att konventionsstaterna är skyldiga att vidta särskilda åtgärder av t.ex. ekonomisk natur.

Stycke 2 i artikeln gäller tillgången på undervisning i minoritetsspråket eller undervisning på detta språk i områden som traditionellt eller i betydande antal bebos av personer som tillhör någon nationell minoritet. Med hänsyn till de eventuella ekonomiska, administrativa och tekniska svårigheter som kan vara förknippade med anordnandet av undervisningen har bestämmelsen fått en flexibel formulering som ger parterna omfattande provningsrätt. Förpliktelsen att sträva efter att garantera undervisning i eller på minoritetsspråket är beroende av flera villkor, särskilt att det finns ett tillräckligt behov av sådan undervisning hos personer som tillhör den nationella minoriteten. Bestämmelsen definierar inte vad som avses med "ett tillräckligt behov". Enligt den kommenterande promemorian har man velat använda en flexibel formulering som gör det möjligt för konventionsstaterna att beakta sina särskilda förhållanden. Uttrycket "så långt möjligt" visar för sin del att meddelandet av undervisningen är beroende av de resurser, särskilt ekonomiska resurser, som finns i konventionsstaterna. En part kan sålunda välja lämpliga medel och metoder för att med beaktande av särdragen i sitt utbildningssystem ordna den undervisning som avses i stycke 2.

De två alternativen i stycke 2, undervisning i minoritetsspråket eller undervisning på minoritetsspråket, utesluter inte varandra. Även om bestämmelsen inte ålägger konventionsstaterna att garantera båda alternativen, hindrar den inte att bestämmelsen tillämpas på dem bägge. Tvåspråkig undervisning kan vara ett sätt att tillmötesgå kravet i stycke 2.

Enligt stycke 3 skall undervisningen i eller på ett minoritetsspråk inte inverka på inläringen av det officiella språket eller på undervisningen på detta språk. Konventionsstater med fler än ett officiellt språk skall själva avgöra de särskilda frågor som uppkommer vid tillämpningen av bestämmelsen i det enskilda fallet. Enligt den kommenterande promemorian är kunskaper i det officiella språket av betydelse för uppkomsten av ett socialt samband och för integreringen.

Artikel 15

Artikeln förutsätter att parterna skapar nödvändiga förutsättningar för att personer som hör till en nationell minoritet effektivt skall kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet, särskilt i angelägenheter som berör dem. Bestämmelsen avser framför allt att främja faktisk jämlikhet mellan dem som hör till en nationell minoritet och majoriteten.

Enligt den kommenterande promemorian kunde konventionsstaterna inom ramen för sina konstitutioner

1) rådgöra med personer som hör till en nationell minoritet och särskilt med institutioner som företräder dem, då man planerar att genomföra lagstiftnings- eller förvaltningsåtgärder som sannolikt kommer att ha direkta följder på minoritetens ställning,

2) ta med personer som hör till en nationell minoritet i beredningen, genomförandet och utvärderingen av nationella och regionala utvecklingsplaner och utvecklingsprogram, när dessa direkt berör minoriteten,

3) utföra utredningar i samråd med dem för att bedöma eventuella verkningar på minoriteten av planerade utvecklingsåtgärder,

4) ordna på såväl det nationella som det lokala planet möjlighet för dem att effektivt delta i beslutsfattandet och i verksamheten i organ som utses genom val, och

5) skapa lokala eller decentraliserade förvaltningsystem.

Artikel 16

Artikeln avser att skydda nationella minoriteter mot åtgärder som ändrar befolkningsproportionerna i områden som bebos av nationella minoriteter och som syftar till att inskränka de rättigheter och friheter som

härör från principerna i ramkonventionen. Dyliga åtgärder kunde t.ex. vara tvångslösen, fördrivning, omflyttning av befolkningen och ändring av administrativa gränser. Åtgärder som inskränker åtnjutandet av rättigheter och friheter förbjuds alltså inte i denna artikel, om de inte medför negativa konsekvenser av nämnda slag. En allmän inskränkingsbestämmelse ingår i artikel 19.

Artikel 17

Artikeln innehåller två åtaganden som är centrala för att bibehålla och utveckla minoritetskulturer och bevara minoriteters identitet. Stycke 1 i artikeln behandlar rätten att upprätta och upprätthålla fria och fredliga kontakter över gränserna och stycke 2 skyddar deltagandet i frivilligorganisationers verksamhet. Bestämmelserna grundar sig på paragraferna 32.4 och 32.6 i OSSE:s Köpenhamnsdokument.

Artikel 18

Enligt stycke 1 i artikeln strävar konventionsstaterna efter att ingå bilaterala och multilaterala avtal med andra stater, särskilt med grannstater, om skydd av nationella minoriteter. Avtal kan ingås t.ex. om kultur, utbildning och informationsförmedling. Internationella avtal och internationellt samarbete över gränserna är viktigt för att främja tolerans, välstånd, stabilitet och fred, vilket också konstaterats i Wiendeklarationen.

Stycke 2 avser att uppmuntra och öka samarbetet över gränserna. I stycke 9 i inledningen till ramkonventionen betonas betydelsen av dylikt samarbete mellan lokala och regionala myndigheter för ett tolerant och välmående Europa. Ett samarbete över gränserna möjliggör avtalsarrangemang som exakt kan beakta önskemål och behov hos personer som hör till en nationell minoritet.

Artikel 19

Artikeln gör det möjligt att göra begränsningar, inskränkningar eller avvikelser till ramkonventionens förpliktelser. Om åtagandena enligt ramkonventionen har direkta motsvarigheter i andra internationella rättsliga instrument, särskilt Europakonventionen,

är endast begränsningar, inskränkningar eller avvikelser som nämns i dessa instrument tillåtna. Finns ingen sådan motsvarighet, är begränsningar, inskränkningar eller avvikelser enligt andra överenskommelser möjliga endast i den mån de är tillämpliga på de rättigheter och friheter som härrör från principerna i ramkonventionen.

DEL III

Artikel 20

Artikel 20 förutsätter att de som hör till en nationell minoritet skall respektera konstitutionen och övrig nationell lagstiftning. Som det framgår av artikel 22 skall parterna dock iaktta bestämmelser som ingår i t.ex. ramkonventionen eller andra internationella överenskommelser om de mänskliga rättigheterna och som är förmånligare för personer som tillhör en nationell minoritet. De som hör till en nationell minoritet skall respektera andras, särskilt majoritetens och andra nationella minoriteters, rättigheter. Enligt den kommenterande promemorian gäller detta även situationer där en nationell minoritet utgör majoritet i något område.

Artikel 21

Artikel 21 betonar betydelsen av de grundläggande folkrättsliga principerna och konstaterar att skyddet för de nationella minoriteterna skall harmoniera med dessa principer.

Artikel 22

Artikel 22 motsvarar artikel 60 i Europakonventionen. De som hör till en nationell minoritet skall åtnjuta de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som enligt konventionsstatens nationella lagstiftning eller internationella överenskommelser garanterar dem ett bättre skydd.

Artikel 23

Artikel 23 behandlar förhållandet mellan Europakonventionen och dess protokoll samt ramkonventionen. De rättigheter och friheter som härrör från principerna i ramkonventionen skall tolkas så att de överensstämmer

med bestämmelserna i Europakonventionen och dess protokoll. Vid tillämpningen av dessa rättigheter och friheter skall sålunda praxis inom den europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna följas.

DEL IV

Artiklarna 24—26

Artiklarna 24—26 i ramkonventionen innehåller bestämmelser om övervakningsmekanismen.

Enligt artikel 24 övervakar Europarådets ministerkommitté parternas genomförande av ramkonventionen.

Enligt artikel 26.1 bistås ministerkommittén av en rådgivande kommitté vid utvärderingen av lämpligheten av de åtgärder som parterna vidtagit för att genomföra de i konventionen angivna principerna. Detta arrangemang avser att säkerställa att övervakningsmekanismen fungerar effektivt. Medlemmarna av den rådgivande kommittén skall ha erkänd sakkunskap inom området "skydd av nationella minoriteter".

Enligt artikel 26.2 skall ministerkommittén fastställa sammansättningen av den rådgivande kommittén och dess arbetsordning inom ett år efter det att ramkonventionen trätt i kraft. Frågan utreds som bäst i ministerkommittén och i den expertkommitté ad hoc (CAHMEC) som ministerkommittén upprättade i mars 1996. Ministerkommittén antas fatta beslut i frågan inom 1997. Enligt artikel 24.2 i ramkonventionen fattas beslut senare om det sätt på vilket konventionsstater som inte är medlemmar av Europarådet deltar i genomförandemekanismen.

Enligt artikel 25.1 i ramkonventionen skall en konventionsstat inom ett år räknat från det att konventionen trädde i kraft för den statens del sända fullständig information till Europarådets generalsekreterare om de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som vidtagits för att ge verkan åt konventionens principer. Generalsekreteraren vidarebefordrar informationen till ministerkommittén. Därefter skall varje part, på periodisk grundval och närhelst ministerkommittén begär detta, till generalsekreteraren sända ytterligare information av betydelse för genomförandet av ramkonventionen.

DEL V**Artikel 27**

Artiklarna 27—32 i ramkonventionen har baserats på den modell för slutbestämmelser som antagits för Europarådets överenskommelser. Konventionen innehåller ingen bestämmelse om förbehåll. Detta betyder att en part får göra förbehåll i den omfattning som tillåts enligt folkrätten. Eftersom ramkonventionen huvudsakligen innehåller principer som fastslagits genom normer av programkaraktär, kan tillämpningsområdet för ett förbehåll vara begränsat i praktiken.

Artikel 27 innehåller de vanliga slutbestämmelserna om anslutning till konventionen av Europarådets medlemsstater. Dessutom innehåller bestämmelsen en möjlighet för stater utanför Europarådet att på inbjudan av ministerkommittén underteckna ramkonventionen fram till den dag den träder i kraft. Att en bestämmelse av denna typ skulle ingå i ramkonventionen förutsattes i deklarationen från toppmötet i Wien.

Artikel 28

Artikeln innehåller en bestämmelse om ikraftträdandet av ramkonventionen. Ramkonventionen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tolv medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av ramkonventionen träder den i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från dagen för deponeringen av ratifikations- eller godkännandeinstrumentet.

Artikel 29

Artikeln gäller anslutning till ramkonventionen efter ikraftträdandet av stater som inte är medlemmar av Europarådet. Enligt bestämmelsen kan Europarådets ministerkommitté, efter samråd med konventionsstaterna, genom ett beslut som fattas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga inbjuda en stat som inte är medlem av Europarådet att ansluta sig till ramkonventionen, om staten i fråga inbjudits

att underteckna ramkonventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27, men ännu inte har gjort detta, samt dessutom varje annan icke-medlemsstat.

I förhållande till en sådan anslutande stat träder ramkonventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då anslutningsinstrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 30

Artikeln gäller en eventuell tillämpning av ramkonventionen på det eller de territorier för vilkas internationella förbindelser en part svarar. Formuleringen av bestämmelsen baserar sig på artikel 63 i Europakonventionen.

Artikel 31

Artikeln innehåller en bestämmelse om uppsägning av ramkonventionen. En uppsägning träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om sex månader efter den dag då generalsekreteraren tog emot anmälan.

Artikel 32

Artikeln innehåller bestämmelser om den informationskyldighet i fråga om åtgärder, notifikationer och förklaringar som åligger Europarådets generalsekreterare i egenskap av depositarie för ramkonventionen.

2. Ikraftträdande

Ramkonventionen träder i kraft internationellt den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tolv medlemsstater i Europarådet har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av ramkonventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från dagen för deponeringen av ratifikations- eller godkännandeinstrumentet hos Europarådets generalsekreterare.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft samtidigt som ramkonventionen.

3. Lagstiftningsordning

3.1. Behovet av riksdagens samtycke

Vid bedömningen av det sätt på vilket ramkonventionen skall sättas i kraft bör man beakta konventionens karaktär som en överenskommelse om de mänskliga rättigheterna. I samband med ikraftsättandet av Europakonventionen konstaterade grundlagsutskottet att konventionen hör "till lagstiftningens område" bl.a. eftersom det var fråga om sådan central reglering av individens rättsliga ställning som enligt den i Finland rådande rättsuppfattningen skall verkställas genom en lag (GrUU 2/1990 rd, se även GrUU 18/1990 rd). Detta yttrande har tolkats så att ikraftsättandet av överenskommelser om de mänskliga rättigheterna bör ske genom instrument på minst lagnivå om konventionerna innehåller materiella bestämmelser om de mänskliga rättigheterna. Linjen i grundlag-

sutskottets utlåtande verkar sålunda förutsätta att den aktuella ramkonventionen sätts i kraft genom en lag även om den inte i sig kräver några lagändringar hos oss.

Detta betyder att ramkonventionen innehåller bestämmelser som enligt 33 § regeringsformen hör till lagstiftningens område och kräver samtycke av riksdagen.

Med stöd av det ovan anförda och i enlighet med 33 § regeringsformen föreslås

att Riksdagen godkänner de bestämmelser som kräver Riksdagens samtycke i den i Strasbourg den 1 februari 1995 ingångna ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

Eftersom ramkonventionen innehåller bestämmelser som hör till området för lagstiftningen föreläggs Riksdagen samtidigt följande lagförslag:

Lag

om godkännande av vissa bestämmelser i ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter

I enlighet med riksdagens beslut bestäms:

1 §
Bestämmelserna i den i Strasbourg den 1 februari 1995 ingångna ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter är, för så vitt de hör till området för lagstiftningen, i kraft så som därom har avtalats.

2 §
Denna lag träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning.

Helsingfors den 5 september 1997

Republikens President

MARTTI AHTISAARI

Utrikesminister *Tarja Halonen*

(Översättning)

Ramkonvention

för skydd av nationella minoriteter

Europarådets medlemsstater och de övriga stater som undertecknat denna ramkonvention,

som beaktar att Europarådets syfte är att uppnå en fastare enhet mellan medlemsstaterna för att skydda och förverkliga de ideal och principer som utgör deras gemensamma arv,

som beaktar att ett av medlen för att fullfölja detta syfte är att vidmakthålla och utveckla de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna,

som önskar följa upp den deklaration som antogs i Wien den 9 oktober 1993 av stats- och regeringsöverhuvudena i Europarådets medlemsstater,

som är beslutna att inom sina respektive territorier skydda de nationella minoriteternas existens,

som anser att omvälvningarna i Europas historia har visat att skyddet av nationella minoriteter är nödvändigt för stabilitet, demokratisk säkerhet och fred i denna världsdelen,

som anser att ett pluralistiskt och genuint demokratiskt samhälle inte endast bör respektera den etniska, kulturella, språkliga och religiösa identiteten hos varje person som tillhör en nationell minoritet utan även skapa lämpliga förutsättningar för att göra det möjligt för dem att uttrycka, bevara och utveckla denna identitet,

som anser att upprättandet av ett klimat öppet för tolerans och dialog är ofrånkomligt för att kulturell mångfald skall kunna bli en källa och en faktor — inte till söndring — men till berikande för varje samhälle,

som anser att förverkligandet av ett tolerant och välmående Europa inte endast beror

Convention-cadre

pour la protection des minorités national

Les Etats membres du Conseil de l'Europe et les autres Etats, signataires de la présente Convention-cadre,

Considérant que le but du Conseil de l'Europe est de réaliser une union plus étroite entre ses membres afin de sauvegarder et de promouvoir les idéaux et les principes qui sont leur patrimoine commun;

Considérant que l'un des moyens d'atteindre ce but est la sauvegarde et le développement des droits de l'homme et des libertés fondamentales;

Souhaitant donner suite à la Déclaration des chefs d'Etat et de gouvernement des Etats membres du Conseil de l'Europe adoptée à Vienne le 9 octobre 1993;

Résolus à protéger l'existence des minorités nationales sur leur territoire respectif;

Considérant que les bouleversements de l'histoire européenne ont montré que la protection des minorités nationales est essentielle à la stabilité, à la sécurité démocratique et à la paix du continent;

Considérant qu'une société pluraliste et véritablement démocratique doit non seulement respecter l'identité ethnique, culturelle, linguistique et religieuse de toute personne appartenant à une minorité nationale, mais également créer des conditions propres à permettre d'exprimer, de préserver et de développer cette identité;

Considérant que la création d'un climat de tolérance et de dialogue est nécessaire pour permettre à la diversité culturelle d'être une source, ainsi qu'un facteur, non de division, mais d'enrichissement pour chaque société;

Considérant que l'épanouissement d'une Europe tolérante et prospère ne dépend pas

på samarbete mellan staterna utan även kräver samarbete över gränserna mellan lokala och regionala myndigheter, utan att detta inverkar på varje stats författning och territoriella integritet,

som beaktar konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna och protokollen till denna,

som beaktar åtagandena om skydd av nationella minoriteter i Förenta Nationernas konventioner och deklarationer samt i dokumenten från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa, särskilt Köpenhamnsdokumentet den 29 juni 1990,

som är beslutna att definiera de principer som skall respekteras och de skyldigheter som härrör från dem i syfte att i medlemsstaterna och i sådana andra stater, som kan bli parter i detta instrument, tillförsäkra ett effektivt skydd för nationella minoriteter och de rättigheter och friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter, i enlighet med rättsstatens principer, varvid hänsyn tas till staternas territoriella integritet och nationella suveränitet,

som är fast beslutna att genomföra de principer som anges i denna ramkonvention genom nationell lagstiftning och lämplig regeringspolitik,

har kommit överens om följande:

Del I

Artikel 1

Skyddet av nationella minoriteter och av de rättigheter och friheter som tillkommer personer som tillhör dessa minoriteter utgör en integrerad del av det internationella skyddet av mänskliga rättigheter och faller som sådant inom ramen för internationellt samarbete.

Artikel 2

Bestämmelserna i denna ramkonvention skall tillämpas i god tro, i en anda av förståelse och tolerans samt i enlighet med principerna om gott grannförhållande, vänskapliga relationer och samarbete mellan stater.

Artikel 3

1. Varje person som tillhör en nationell minoritet skall ha rätt att fritt välja att behandlas eller inte behandlas som sådan och

seulement de la coopération entre Etats mais se fonde aussi sur une coopération transfrontalière entre collectivités locales et régionales respectueuse de la constitution et de l'intégrité territoriale de chaque Etat;

Prenant en compte la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales et ses Protocoles;

Prenant en compte les engagements relatifs à la protection des minorités nationales contenus dans les conventions et déclarations des Nations Unies ainsi que dans les documents de la Conférence sur la sécurité et la coopération en Europe, notamment celui de Copenhague du 29 juin 1990;

Résolus à définir les principes qu'il convient de respecter et les obligations qui en découlent pour assurer, au sein des Etats membres et des autres Etats qui deviendront Parties au présent instrument, la protection effective des minorités nationales et des droits et libertés des personnes appartenant à ces dernières dans le respect de la prééminence du droit, de l'intégrité territoriale et de la souveraineté nationale;

Etant décidés à mettre en oeuvre les principes énoncés dans la présente Convention-cadre au moyen de législations nationales et de politiques gouvernementales appropriées,

Sont convenus de ce qui suit:

Titre I

Article 1

La protection des minorités nationales et des droits et libertés des personnes appartenant à ces minorités fait partie intégrante de la protection internationale des droits de l'homme et, comme telle, constitue un domaine de la coopération internationale.

Article 2

Les dispositions de la présente Convention-cadre seront appliquées de bonne foi, dans un esprit de compréhension et de tolérance ainsi que dans le respect des principes de bon voisinage, de relations amicales et de coopération entre les Etats.

Article 3

1. Toute personne appartenant à une minorité nationale a le droit de choisir librement d'être traitée ou ne pas être traitée comme

ingen nackdel skall följa av detta val eller av utövandet av de rättigheter som är förbundna med detta val.

2. Personer som tillhör nationella minoriteter får utöva de rättigheter och åtnjuta de friheter som härrör från de principer som anges i denna ramkonvention, såväl enskilt som i gemenskap med andra.

Del II

Artikel 4

1. Parterna åtar sig att tillförsäkra personer som tillhör nationella minoriteter rätt till likhet inför lagen och till lika skydd av lagen. I detta hänseende skall all diskriminering på grundval av tillhörighet till en nationella minoritet vara förbjuden.

2. Parterna åtar sig att där så är nödvändigt anta lämpliga åtgärder för att inom alla områden av det ekonomiska, sociala, politiska och kulturella livet främja fullständig och effektiv jämlikhet mellan personer som tillhör en nationell minoritet och dem som tillhör majoriteten. I detta hänseende skall de ta vederbörlig hänsyn till de speciella omständigheterna för de personer som tillhör nationell minoriteter.

3. Åtgärder i enlighet med stycke 2 skall inte betraktas som en diskriminerande handling.

Artikel 5

1. Parterna åtar sig att främja de förutsättningar som är nödvändiga för att personer som tillhör nationella minoriteter skall kunna bibehålla och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna av sin identitet, nämligen religion, språk, traditioner och kulturarv.

2. Utan att inverka på åtgärder som vidtas i enlighet med parternas allmänna integrationspolitik skall parterna avhålla sig från åtgärder eller metoder som syftar till oönskad assimilering av personer som tillhör nationella minoriteter och skall skydda dessa personer från varje åtgärd som syftar till sådan assimilering.

Artikel 6

1. Parterna skall uppmuntra en anda av tolerans och mellankulturell dialog och vidta effektiva åtgärder för att främja ömsesidig respekt och förståelse samt samarbete mellan alla personer som bor på deras territorium,

telle et aucun désavantage ne doit résulter de ce choix ou de l'exercice des droits qui y sont liés.

2. Les personnes appartenant à des minorités nationales peuvent individuellement ainsi qu'en commun avec d'autres exercer les droits et libertés découlant des principes énoncés dans la présente Convention-cadre.

Titre II

Article 4

1. Les Parties s'engagent à garantir à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit à l'égalité devant la loi et à une égale protection de la loi. A cet égard, toute discrimination fondée sur l'appartenance à une minorité nationale est interdite.

2. Les Parties s'engagent à adopter, s'il y a lieu, des mesures adéquates en vue de promouvoir, dans tous les domaines de la vie économique, sociale, politique et culturelle, une égalité pleine et effective entre les personnes appartenant à une minorité nationale et celles appartenant à la majorité. Elles tiennent dûment compte, à cet égard, des conditions spécifiques des personnes appartenant à des minorités nationales.

3. Les mesures adoptées conformément au paragraphe 2 ne sont pas considérées comme un acte de discrimination.

Article 5

1. Les Parties s'engagent à promouvoir les conditions propres à permettre aux personnes appartenant à des minorités nationales de conserver et développer leur culture, ainsi que de préserver les éléments essentiels de leur identité que sont leur religion, leur langue, leurs traditions et leur patrimoine culture.

2. Sans préjudice des mesures prises dans le cadre de leur politique générale d'intégration, les Parties s'abstiennent de toute politique ou pratique tendant à une assimilation contre leur volonté des personnes appartenant à des minorités nationales et protègent ces personnes contre toute action destinée à une telle assimilation.

Article 6

1. Les Parties veilleront à promouvoir l'esprit de tolérance et le dialogue interculturel, ainsi qu'à prendre des mesures efficaces pour favoriser le respect et la compréhension mutuels et la coopération entre toutes les

oavsett dessa personers etniska, kulturella, språkliga eller religiösa identitet, särskilt på utbildnings- och kulturområdet samt inom massmedia.

2. Parterna åtar sig att vidta lämpliga åtgärder för att skydda personer som kan utsättas för hot eller diskriminerande handlingar, fientlighet eller våld till följd av deras etniska, kulturella, språkliga eller religiösa identitet.

Artikel 7

Parterna skall säkerställa respekt för rätten för varje person som tillhör en nationell minoritet till frihet att delta i fredliga sammankomster, till föreningsfrihet, yttrandefrihet, tankefrihet, samvetsfrihet och religionsfrihet.

Artikel 8

Parterna åtar sig att erkänna att varje person som tillhör en nationell minoritet har rätt att utöva sin religion eller tro och att upprätta religiösa institutioner, organisationer och sammanslutningar.

Artikel 9

1. Parterna åtar sig att erkänna att rätten till yttrandefrihet för varje person som tillhör en nationell minoritet innefattar åsiktsfrihet och frihet att ta emot och sprida uppgifter och tankar på minoritetsspråket utan ingripande av offentliga myndigheter och oberoende av territoriella gränser. Parterna skall inom ramen för sina rättssystem säkerställa att personer som tillhör en nationell minoritet inte utsätts för diskriminering när det gäller deras tillträde till massmedia.

2. Stycke 1 skall inte hindra parterna från att utan diskriminering och på grundval av objektiva kriterier kräva tillstånd för radio-, televisions- eller biografföretag.

3. Parterna skall inte hindra personer som tillhör nationella minoriteter från att framställa och använda tryckta media. Inom den rättsliga ramen för radio- och televisions-sändningar skall de, så långt möjligt och med beaktande av bestämmelserna i stycke 1, säkerställa att personer som tillhör nationella minoriteter medges möjlighet att framställa och använda sina egna media.

personnes vivant sur leur territoire, quelle que soit leur identité ethnique, culturelle, linguistique ou religieuse, notamment dans les domaines de l'éducation, de la culture et des médias.

2. Les Parties s'engagent à prendre toutes mesures appropriées pour protéger les personnes qui pourraient être victimes de menaces ou d'actes de discrimination, d'hostilité ou de violence en raison de leur identité ethnique, culturelle, linguistique ou religieuse.

Article 7

Les Parties veilleront à assurer à toute personne appartenant à une minorité nationale le respect des droits à la liberté de réunion pacifique et à la liberté d'association, à la liberté d'expression et à la liberté de pensée, de conscience et de religion.

Article 8

Les Parties s'engagent à reconnaître à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit de manifester sa religion ou sa conviction, ainsi que le droit de créer des institutions religieuses, organisations et associations.

Article 9

1. Les Parties s'engagent à reconnaître que le droit à la liberté d'expression de toute personne appartenant à une minorité nationale comprend la liberté d'opinion et la liberté de recevoir ou de communiquer des informations ou des idées dans la langue minoritaire sans ingérence d'autorités publiques et sans considération de frontières. Dans l'accès aux médias, les Parties veilleront, dans le cadre de leur système législatif, à ce que les personnes appartenant à une minorité nationale ne soient pas discriminées.

2. Le premier paragraphe n'empêche pas les Parties de soumettre à un régime d'autorisation, non discriminatoire et fondé sur des critères objectifs, les entreprises de radio sonore, télévision ou cinéma.

3. Les Parties n'entraveront pas la création et l'utilisation de médias écrits par les personnes appartenant à des minorités nationales. Dans le cadre légal de la radio sonore et de la télévision, elles veilleront, dans la mesure du possible et compte tenu des dispositions du premier paragraphe, à accorder aux personnes appartenant à des minorités nationales la possibilité de créer et d'utiliser leurs propres médias.

4. Parterna skall inom ramen för sina rätts-system vidta lämpliga åtgärder i syfte att underlätta tillträde till massmedia för personer som tillhör nationella minoriteter och i syfte att främja tolerans och tillåta kulturell mångfald.

Artikel 10

1. Parterna åtar sig att erkänna att varje person som tillhör en nationell minoritet har rätt att fritt och utan ingripande använda sitt minoritetsspråk privat och offentligt, muntligt och skriftligt.

2. I områden som traditionellt eller i betydande antal bebos av personer som tillhör nationella minoriteter skall parterna, om dessa personer begär detta och om en sådan begäran motsvarar ett verkligt behov, sträva efter att så långt möjligt säkerställa de förutsättningar som skulle göra det möjligt att använda minoritetsspråket i förbindelser mellan dessa personer och de administrativa myndigheterna.

3. Parterna åtar sig att tillförsäkra varje person som tillhör en nationell minoritet rätt att ofördröjligen, på ett språk som han eller hon förstår, bli underrättad om skälen för hans eller hennes anhållande och om innebörden av och orsaken till anklagelsen mot honom eller henne samt rätt att försvara sig på detta språk, om nödvändigt med bistånd av tolk utan kostnad.

Artikel 11

1. Parterna åtar sig att erkänna att varje person som tillhör en nationell minoritet har rätt att använda sitt efternamn (patronym) och sina förnamn på minoritetsspråket och rätt till officiellt erkännande av dessa i enlighet med bestämmelserna i deras rättssystem.

2. Parterna åtar sig att erkänna att varje person som tillhör en nationell minoritet har rätt att på sitt minoritetsspråk sätta upp skyltar, inskriptioner och annan information av privat natur, som kan ses av allmänheten.

3. I områden som traditionellt och i betydande antal bebos av personer som tillhör en nationell minoritet skall parterna sträva efter att inom ramen för sina rättssystem, innefattande, där det är lämpligt, överenskommelser med andra stater, och med beaktande av sina speciella förutsättningar, sätta upp skyltar med traditionella ortnamn, gatunamn och andra topografiska upplysningar avsedda för

4. Dans le cadre de leur système législatif, les Parties adopteront des mesures adéquates pour faciliter l'accès des personnes appartenant à des minorités nationales aux médias, pour promouvoir la tolérance et permettre le pluralisme culturel.

Article 10

1. Les Parties s'engagent à reconnaître à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit d'utiliser librement et sans entrave sa langue minoritaire en privé comme en public, oralement et par écrit.

2. Dans les aires géographiques d'implantation substantielle ou traditionnelle des personnes appartenant à des minorités nationales, lorsque ces personnes en font la demande et que celle-ci répond à un besoin réel, les Parties s'efforceront d'assurer, dans la mesure du possible, des conditions qui permettent d'utiliser la langue minoritaire dans les rapports entre ces personnes et les autorités administratives.

3. Les Parties s'engagent à garantir le droit de toute personne appartenant à une minorité nationale d'être informée, dans le plus court délai, et dans une langue qu'elle comprend, des raisons de son arrestation, de la nature et de la cause de l'accusation portée contre elle, ainsi que de se défendre dans cette langue, si nécessaire avec l'assistance gratuite d'un interprète.

Article 11

1. Les Parties s'engagent à reconnaître à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit d'utiliser son nom (son patronyme) et ses prénoms dans la langue minoritaire ainsi que le droit à leur reconnaissance officielle, selon les modalités prévues par leur système juridique.

2. Les Parties s'engagent à reconnaître à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit de présenter dans sa langue minoritaire des enseignes, inscriptions et autres informations de caractère privé exposées à la vue du public.

3. Dans les régions traditionnellement habitées par un nombre substantiel de personnes appartenant à une minorité nationale, les Parties, dans le cadre de leur système législatif, y compris, le cas échéant, d'accords avec d'autres États, s'efforceront, en tenant compte de leurs conditions spécifiques, de présenter les dénominations traditionnelles locales, les noms de rues et autres indica-

allmänheten även på minoritetsspråket, när det finns tillräcklig efterfrågan på sådana upplysningar.

Artikel 12

1. Parterna skall där det är lämpligt vidta åtgärder på området utbildning och forskning för att främja kunskap om sina nationella minoriteters och majoritetens kultur, historia, språk och religion.

2. I detta sammanhang skall parterna bland annat bereda lämpliga möjligheter till lärarutbildning och tillgång till läroböcker samt underlätta kontakter mellan studerande och lärare i olika befolkningsgrupper.

3. Parterna åtar sig att främja lika möjligheter till tillträde till utbildning på alla nivåer för personer som tillhör nationella minoriteter.

Artikel 13

1. Parterna skall inom ramen för sina utbildningssystem erkänna att personer som tillhör en nationell minoritet har rätt att inrätta och sköta sina egna privata utbildningsanstalter.

2. Utövandet av denna rätt skall inte medföra något finansiellt åtagande för parterna.

Artikel 14

1. Parterna åtar sig att erkänna att varje person som tillhör en nationell minoritet har rätt att lära sig sitt minoritetsspråk.

2. I områden som traditionellt eller i betydande antal bebos av personer som tillhör nationella minoriteter skall parterna, om det finns ett tillräckligt behov, sträva efter att så långt möjligt och inom ramen för sina utbildningssystem tillförsäkra att personer som tillhör dessa minoriteter har tillfredsställande möjligheter till undervisning i minoritetsspråket eller till undervisning på detta språk.

3. Stycke 2 i denna artikel skall genomföras utan att inverka på inlärningen av det officiella språket eller undervisningen på detta språk.

Artikel 15

Parterna skall skapa nödvändiga förutsättningar för att personer som tillhör nationella

tions topographiques destinées au public, dans la langue minoritaire également, lorsqu'il y a une demande suffisante pour de telles indications.

Article 12

1. Les Parties prendront, si nécessaire, des mesures dans le domaine de l'éducation et de la recherche pour promouvoir la connaissance de la culture, de l'histoire, de la langue et de la religion de leurs minorités nationales aussi bien que de la majorité.

2. Dans ce contexte, les Parties offriront notamment des possibilités de formation pour les enseignants et d'accès aux manuels scolaires, et faciliteront les contacts entre élèves et enseignants de communautés différentes.

3. Les Parties s'engagent à promouvoir l'égalité des chances dans l'accès à l'éducation à tous les niveaux pour les personnes appartenant à des minorités nationales.

Article 13

1. Dans le cadre de leur système éducatif, les Parties reconnaissent aux personnes appartenant à une minorité nationale le droit de créer et de gérer leurs propres établissements privés d'enseignement et de formation.

2. L'exercice de ce droit n'implique aucune obligation financière pour les Parties.

Article 14

1. Les Parties s'engagent à reconnaître à toute personne appartenant à une minorité nationale le droit d'apprendre sa langue minoritaire.

2. Dans les aires géographiques d'implantation substantielle ou traditionnelle des personnes appartenant à des minorités nationales, s'il existe une demande suffisante, les Parties s'efforceront d'assurer, dans la mesure du possible et dans le cadre de leur système éducatif, que les personnes appartenant à ces minorités aient la possibilité d'apprendre la langue minoritaire ou de recevoir un enseignement dans cette langue.

3. Le paragraphe 2 du présent article sera mis en oeuvre sans préjudice de l'apprentissage de la langue officielle ou de l'enseignement dans cette langue.

Article 15

Les Parties s'engagent à créer les conditions nécessaires à la participation effective

minoriteter effektivt skall kunna delta i det kulturella, sociala och ekonomiska livet samt i offentliga angelägenheter, särskilt sådana som berör dem.

Artikel 16

Parterna skall avhålla sig från åtgärder vilka ändrar befolkningsproportionerna i områden som bebos av personer som tillhör nationella minoriteter och vilka syftar till att inskränka de rättigheter och friheter som härrör från principerna i denna ramkonvention.

Artikel 17

1. Parterna åtar sig att inte inkräkta på rätten för personer som tillhör nationella minoriteter att upprätta och upprätthålla fria och fredliga kontakter över gränserna med personer som lagligen vistas i andra stater, särskilt med dem med vilka de delar en etnisk, kulturell, språklig eller religiös identitet eller ett gemensamt kulturarv.

2. Parterna åtar sig att inte inkräkta på rätten för personer som tillhör nationella minoriteter att delta i aktiviteter inom icke-statliga organisationer på såväl nationell som internationell nivå.

Artikel 18

1. Parterna skall sträva efter att där så är nödvändigt ingå bilaterala och multilaterala avtal med andra stater, särskilt med grannstater, i syfte att säkerställa skydd av personer som tillhör berörda nationella minoriteter.

2. Parterna skall där det är lämpligt vidta åtgärder för att uppmuntra samarbete över gränserna.

Artikel 19

Parterna åtar sig att respektera och genomföra principerna i denna ramkonvention och där så är nödvändigt göra endast de begränsningar, inskränkningar eller avvikelser som föreskrivs i internationella rättsliga instrument, särskilt konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, i den mån de är tillämpliga på de rättigheter och friheter som härrör från nämnda principer.

des personnes appartenant à des minorités nationales à la vie culturelle, sociale et économique, ainsi qu'aux affaires publiques, en particulier celles les concernant.

Article 16

Les Parties s'abstiennent de prendre des mesures qui, en modifiant les proportions de la population dans une aire géographique où résident des personnes appartenant à des minorités nationales, ont pour but de porter atteinte aux droits et libertés découlant des principes énoncés dans la présente Convention-cadre.

Article 17

1. Les Parties s'engagent à ne pas entraver le droit des personnes appartenant à des minorités nationales d'établir et de maintenir, librement et pacifiquement, des contacts au-delà des frontières avec des personnes se trouvant régulièrement dans d'autres Etats, notamment celles avec lesquelles elles ont en commun une identité ethnique, culturelle, linguistique ou religieuse, ou un patrimoine culturel.

2. Les Parties s'engagent à ne pas entraver le droit des personnes appartenant à des minorités nationales de participer aux travaux des organisations non gouvernementales tant au plan national qu'international.

Article 18

1. Les Parties s'efforceront de conclure, si nécessaire, des accords bilatéraux et multilatéraux avec d'autres Etats, notamment les Etats voisins, pour assurer la protection des personnes appartenant aux minorités nationales concernées.

2. Le cas échéant, les Parties prendront des mesures propres à encourager la coopération transfrontalière.

Article 19

Les Parties s'engagent à respecter et à mettre en oeuvre les principes contenus dans la présente Convention-cadre en y apportant, si nécessaire, les seules limitations, restrictions ou dérogations prévues dans les instruments juridiques internationaux, notamment dans la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales et ses Protocoles, dans la mesure où elles sont pertinentes pour les droits et libertés qui découlent desdits principes.

Del III

Artikel 20

Vid utövandet av de rättigheter och friheter som härrör från principerna i denna ramkonvention skall varje person som tillhör en nationell minoritet respektera den nationella lagstiftningen och andras rättigheter, särskilt dem som tillkommer personer som tillhör majoriteten eller andra nationella minoriteter.

Artikel 21

Ingenting i denna ramkonvention skall tolkas som att det medför rätt att ägna sig åt någon verksamhet eller utföra någon handling som strider mot grundläggande folkrättsliga principer och särskilt staternas suveräna jämställdhet, territoriella integritet och politiska oberoende.

Artikel 22

Ingenting i denna ramkonvention skall tolkas som att det innebär begränsning av eller avvikelse från de mänskliga rättigheter och grundläggande friheter som kan vara garanterade i en fördragsslutande parts lagstiftning eller i något annat avtal som den tillträtt.

Artikel 23

De rättigheter och friheter som härrör från de principer som anges i denna ramkonvention skall, i den mån de är föremål för en motsvarande princip i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna eller i protokollen till denna, tolkas så att de överensstämmer med de senare bestämmelserna.

Del IV

Artikel 24

1. Europarådets ministerkommitté skall övervaka de fördragsslutande parternas genomförande av denna ramkonvention.

2. Parter som inte är medlemmar av Europarådet skall delta i genomförandemekanismen enligt bestämmelser som senare skall fastställas.

Titre III

Article 20

Dans l'exercice des droits et des libertés découlant des principes énoncés dans la présente Convention-cadre, les personnes appartenant à des minorités nationales respectent la législation nationale et les droits d'autrui, en particulier ceux des personnes appartenant à la majorité ou aux autres minorités nationales.

Article 21

Aucune des dispositions de la présente Convention-cadre ne sera interprétée comme impliquant pour un individu un droit quelconque de se livrer à une activité ou d'accomplir un acte contraires aux principes fondamentaux du droit international et notamment à l'égalité souveraine, à l'intégrité territoriale et à l'indépendance politique des Etats.

Article 22

Aucune des dispositions de la présente Convention-cadre ne sera interprétée comme limitant ou portant atteinte aux droits de l'homme et aux libertés fondamentales qui pourraient être reconnus conformément aux lois de toute Partie ou de toute autre convention à laquelle cette Partie contractante est partie.

Article 23

Les droits et libertés découlant des principes énoncés dans la présente Convention-cadre, dans la mesure où ils ont leur pendant dans la Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales et ses Protocoles, seront entendus conformément à ces derniers.

Titre IV

Article 24

1. Le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe est chargé de veiller à la mise en oeuvre de la présente Convention-cadre par les Parties contractantes.

2. Les Parties qui ne sont pas membres du Conseil de l'Europe participeront au mécanisme de mise en oeuvre selon des modalités à déterminer.

Artikel 25

1. Inom en period om ett år efter denna ramkonventions ikraftträdande för en fördragsslutande part skall denna sända fullständig information till Europarådets generalsekreterare om de lagstiftningsåtgärder och andra åtgärder som vidtagits för att ge verkan åt de principer som anges i denna ramkonvention.

2. Därefter skall varje part, på periodisk grundval och närhelst ministerkommittén begär detta, till generalsekreteraren sända ytterligare information av betydelse för genomförandet av denna ramkonvention.

3. Generalsekreteraren skall till ministerkommittén vidarebefordra den information som sänds enligt bestämmelserna i denna artikel.

Artikel 26

1. Vid utvärdering av lämpligheten av de åtgärder som vidtagits av parterna för att ge verkan åt de principer som anges i denna ramkonvention skall ministerkommittén få bistånd av en rådgivande kommitté vars medlemmar skall ha erkänd sakkunskap inom området skydd av nationella minoriteter.

2. Sammansättningen av den rådgivande kommittén och dess arbetsordning skall fastställas av ministerkommittén inom en period om ett år efter denna ramkonventions ikraftträdande.

Del V

Artikel 27

Denna ramkonvention skall vara öppen för undertecknande av Europarådets medlemsstater. Fram till den dag då konventionen träder i kraft skall den även vara öppen för undertecknande av varje annan stat som inbjudits därtill av ministerkommittén. Den skall ratificeras eller godkännas. Ratifikations- eller godkännandeinstrumenten skall deponeras hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 28

1. Denna ramkonvention träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då tolv medlemsstater i Europarådet

Article 25

1. Dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention-cadre à l'égard d'une Partie contractante, cette dernière transmet au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe des informations complètes sur les mesures législatives et autres qu'elle aura prises pour donner effet aux principes énoncés dans la présente Convention-cadre.

2. Ultérieurement, chaque Partie transmettra au Secrétaire Général, périodiquement et chaque fois que le Comité des Ministres en fera la demande, toute autre information relevant de la mise en oeuvre de la présente Convention-cadre.

3. Le Secrétaire Général transmet au Comité des Ministres toute information communiquée conformément aux dispositions du présent article.

Article 26

1. Lorsqu'il évalue l'adéquation des mesures prises par une Partie pour donner effet aux principes énoncés par la présente Convention-cadre, le Comité des Ministres se fait assister par un comité consultatif dont les membres possèdent une compétence reconnue dans le domaine de la protection des minorités nationales.

2. La composition de ce comité consultatif ainsi que ses procédures sont fixées par le Comité des Ministres dans un délai d'un an à compter de l'entrée en vigueur de la présente Convention-cadre.

Titre V

Article 27

La présente Convention-cadre est ouverte à la signature des Etats membres du Conseil de l'Europe. Jusqu'à la date de son entrée en vigueur, elle est aussi ouverte à la signature de tout autre Etat invité à la signer par le Comité des Ministres. Elle sera soumise à ratification, acceptation ou approbation. Les instruments de ratification, d'acceptation ou d'approbation seront déposés près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 28

1. La présente Convention-cadre entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date à laquelle douze Etats membres du

har uttryckt sitt samtycke till att vara bundna av konventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27.

2. I förhållande till en medlemsstat som senare uttrycker sitt samtycke till att vara bunden av ramkonventionen träder denna i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från dagen för deponeringen av ratifikations- eller godkännandeinstrumentet.

Artikel 29

1. Efter det att denna ramkonvention har trätt i kraft och efter samråd med de fördragsslutande staterna kan Europarådets ministerkommitté, genom ett beslut som fattas med den majoritet som föreskrivs i artikel 20 d i Europarådets stadga, inbjuda varje sådan stat att ansluta sig som inte är medlem av Europarådet och som inbjudits att underteckna ramkonventionen i enlighet med bestämmelserna i artikel 27, men ännu inte har gjort detta, och varje annan icke-medlemsstat.

2. I förhållande till en anslutande stat träder ramkonventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då anslutnings-instrumentet deponerades hos Europarådets generalsekreterare.

Artikel 30

1. En stat kan vid undertecknandet eller när den deponerar sitt ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument ange på vilket territorium eller på vilka territorier, för vars internationella förbindelser den är ansvarig, denna ramkonvention skall vara tillämplig.

2. En stat kan vid en senare tidpunkt, genom en förklaring till Europarådets generalsekreterare, utsträcka tillämpningen av denna ramkonvention till ett annat territorium som anges i förklaringen. För ett sådant territorium träder ramkonventionen i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog förklaringen.

3. En förklaring som avgivits enligt de två föregående styckena kan, med avseende på ett territorium som angivits i förklaringen, återtogs genom en anmälan till generalsekreteraren. Återtagandet träder i kraft den första

Conseil de l'Europe auront exprimé leur consentement à être liés par la Convention-cadre conformément aux dispositions de l'article 27.

2. Pour tout Etat membre qui exprimera ultérieurement son consentement à être lié par la Convention-cadre, celle-ci entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date du dépôt de l'instrument de ratification, d'acceptation ou d'approbation.

Article 29

1. Apres l'entrée en vigueur de la présente Convention-cadre et après consultation des Etats contractants, le Comité des Ministres du Conseil de l'Europe pourra inviter à adhérer à la présente Convention-cadre, par une décision prise à la majorité prévue à l'article 20.d du Statut du Conseil de l'Europe, tout Etat non membre du Conseil de l'Europe qui, invité à la signer conformément aux dispositions de l'article 27, ne l'aura pas encore fait, et tout autre Etat non membre.

2. Pour tout Etat adhérent, la Convention-cadre entrera en vigueur le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de dépôt de l'instrument d'adhésion près le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

Article 30

1. Tout Etat peut, au moment de la signature ou au moment du dépôt de son instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion, désigner le ou les territoires pour lesquels il assure les relations internationales auxquels s'appliquera la présente Convention-cadre.

2. Tout Etat peut, à tout autre moment par la suite, par une déclaration adressée au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe, étendre l'application de la présente Convention-cadre à tout autre territoire désigné dans la déclaration. La Convention-cadre entrera en vigueur à l'égard de ce territoire le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la déclaration par le Secrétaire Général.

3. Toute déclaration faite en vertu des deux paragraphes précédents pourra être retirée, en ce qui concerne tout territoire désigné dans cette déclaration, par notification adressée au Secrétaire Général. Le retrait

dagen i den månad som följer efter utgången av en period om tre månader från den dag då generalsekreteraren mottog en sådan anmälan.

Artikel 31

1. En part kan vid vilken tidpunkt som helst säga upp denna ramkonvention genom en anmälan till Europarådets generalsekreterare.

2. Uppsägningen träder i kraft den första dagen i den månad som följer efter utgången av en period om sex månader från den dag då generalsekreteraren mottog anmälan.

Artikel 32

Europarådets generalsekreterare skall underrätta Europarådets medlemsstater, andra signatärstater och varje stat som har anslutit sig till denna ramkonvention om

- a) varje undertecknande,
- b) varje deponering av ratifikations-, godkännande- eller anslutningsinstrument,
- c) dagen för denna ramkonventions ikraftträdande enligt artiklarna 28, 29 och 30,
- d) vare annan åtgärd, anmälan eller under rättelse som rör denna ramkonvention.

Till bekräftelse härav har undertecknade, därtill vederbörligen befullmäktigade, undertecknat denna ramkonvention.

Upprättad i Strasbourg den 1 februari 1995 på engelska och franska, vilka båda texter är lika giltiga, i ett enda exemplar, som skall deponeras i Europarådets arkiv. Europarådets generalsekreterare skall sända bestyrkta kopior till varje medlemsstat i Europarådet och till varje annan stat som har inbjudits att underteckna eller ansluta sig till denna ramkonvention.

prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de trois mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 31

1. Toute Partie peut, à tout moment, dénoncer la présente Convention-cadre en adressant une notification au Secrétaire Général du Conseil de l'Europe.

2. La dénonciation prendra effet le premier jour du mois qui suit l'expiration d'une période de six mois après la date de réception de la notification par le Secrétaire Général.

Article 32

Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe notifiera aux Etats membres du Conseil, aux autres Etats signataires et à tout Etat ayant adhéré à la présente Convention-cadre:

- a toute signature;
- b le dépôt de tout instrument de ratification, d'acceptation, d'approbation ou d'adhésion;
- c toute date d'entrée en vigueur de la présente Convention-cadre conformément à ses articles 28, 29 et 30;
- d tout autre acte, notification ou communication ayant trait à la présente Convention-cadre.

En foi de quoi, les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé la présente Convention-cadre.

Fait à Strasbourg, le 1 février 1995, en français et en anglais, les deux textes faisant également foi, en un seul exemplaire qui sera déposé dans les archives du Conseil de l'Europe. Le Secrétaire Général du Conseil de l'Europe en communiquera copie certifiée conforme à chacun des Etats membres du Conseil de l'Europe et à tout Etat invité à signer ou à adhérer à la présente Convention-cadre.

